

Jaarverslag 2009

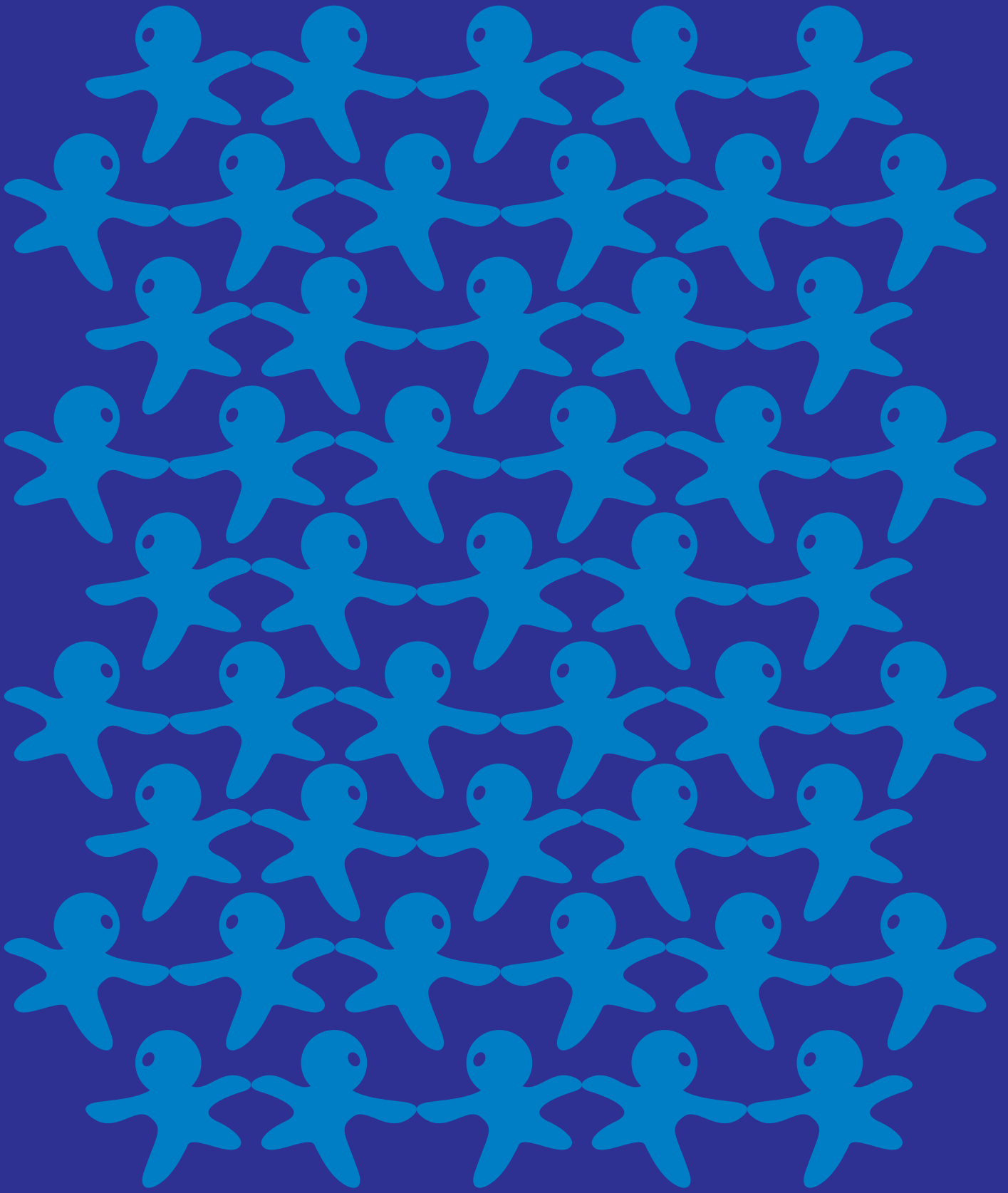

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie

The background features stylized human figures in various shades of blue and dark blue. One figure is prominent in the foreground, while others are in the background, some appearing to be in motion or interacting. The overall aesthetic is modern and abstract.

Jaarverslag

1 januari 2009 t/m 31 december 2009

Inhoud

Voorwoord	4
Karakteristieken	5
Omvang van het fonds / kerngegevens basisregeling	5
Organen van de Stichting	6
Samenstelling van het bestuur, de deelnemersraad en vertegenwoordiging namens de Stichting	9
Verslag van het bestuur	10
Bestuursbesluiten	9
Herstelplan	11
Risicoparagraaf	14
Ontwikkelingen op pensioengebied 2009	17
Goed Pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance)	21
Intern toezicht	
Beleggingen	23
Marktontwikkelingen	23
Beleggingen in het verslagjaar	23
Rendement van de beleggingsportefeuille	26
Evaluatie van de beleggingsportefeuille	26
Maatschappelijk verantwoord ondernemen	27
Vooruitblik 2010	28
Kerngegevens	29
Resultaat boekjaar	29
Stand van voorzieningen en reserves	30
Verslag van het verantwoordingsorgaan	31
Jaarrekening	33
Balans per 31 december 2009	35
Staat van baten en lasten over 2009	36
Toelichting op de balans per 31 december 2009	37
Toelichting op staat van baten en lasten over het boekjaar 2009	43
Toelichting behorende bij de jaarrekening 2009 (incl. grondslagen voor balanswaardering en resultaatbepaling)	47
Risicobeheer en derivaten	54
Kasstroomoverzicht	60
Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	61
Actuariële verklaring	62
Accountantsverklaring	63

Voorwoord

Hierbij bieden wij u het jaarverslag over 2009 van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie aan.

Het jaarverslag bestaat uit een bestuursverslag en een jaarrekening. In het bestuursverslag informeren wij u over de samenstelling van het bestuur en de belangrijkste bestuursbesluiten die in het jaar 2009 zijn genomen. De belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van pensioen en beleggingen worden toegelicht in de hoofdstukken 'Ontwikkelingen op pensioengebied' en 'Beleggingen'.

Vanwege de kredietcrisis hebben de beleggingscommissie en het bestuur in 2009 de beleggingen nauwlettend gevolgd en intensief overleg gevoerd met elkaar en de vermogensbeheerders over de mogelijkheid om risico's verder te beperken, rekening houdend met de mededelingen hierover vanuit de toezichthouder DNB.

In de jaarrekening presenteren wij het fondsvermogen bestaande uit de reserves en technische voorzieningen en de mutaties daarin gedurende 2009. In de toelichting vindt u onder meer de grondslagen voor de waardering, de mutaties in de beleggingsportefeuille, de verklaring van de actuaris en de verklaring van de accountant.

Het bestuur dankt allen die, in welke functie ook, in 2009 voor het fonds werkzaam zijn geweest.

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie

Amsterdam, 21 juni 2010

Namens het bestuur:

De heer R. van Westerhoven, voorzitter
Mevrouw C.J.Th. Boonstra, secretaris

Karakteristieken

Omvang van het fonds / kerngegevens basisregeling (bedragen in eenheden van duizend euro)

Aantallen	2009	2008	2007	2006
Werkgevers	68	69	59	63
Deelnemers	1.834	1.730	1.682	1.628
Gewezen deelnemers	4.024	3.564	3.020	2.928
Pensioengerechtigden				
Ouderdomspensioen*	680	579	562	497
Nabestaanden/partnerpensioen	331	298	292	289
Wezenpensioen	8	12	16	17
Totaal Pensioengerechtigden	1.019	889	870	803
Financiële gegevens (x € 1.000)				
Technische voorziening**	151.740	127.301	93.588	94.186
Cumulatief verliessaldo/winstsaldo	(18.578)	(23.468)	29.793	23.485
Dekkingsgraad	87,8	81,6	132	125
Premies****	10.199	7.457	6.757	6.241
Pensioenuitkeringen	3.858	3.034	2.736	2.509
Belegd vermogen	132.645	102.093	123.552	112.282***
Opbrengst uit vermogen	9.296	(22.936)	2.576	6.998
Performance	9,60%	(17,60%)	2,5%	7,20%
Resultaat boekjaar	4.890	(53.261)	8.156	7.715
Maximum loon	59.753	57.756	56.272	54.810
Franchise	15.980	15.512	15.097	14.948
Max. pensioengrondslag	43.773	42.244	41.175	39.862
Effectieve pensioenpremie	26%	22%	22%	21,5%
Werkgeversdeel	14,04%	11,90%	11,9%	11,6%
Werknemersdeel	11,96%	10,10%	10,1%	9,9%
Toeslag aanspraken en pensioenen	0,00%	1,48%	1,10%	1%

*) Inclusief tijdelijk overbruggingspensioen (TOP)

***) De cijfers tot en met 2006 zijn op basis van de APP (Actuariële Principes) de cijfers vanaf 2007 volgens de richtlijnen van het FTK (Financieel Toetsings Kader)

****) In verband met de waardering op basis van de herziene richtlijn RJ610 is dit bedrag aangepast. In het jaarverslag van 2006 staat 111.913 vermeld.

*****) De premie is gewijzigd van 22% naar 25% per 1-1-2009 en vervolgens naar 26% per 1-7-2009; een deel van deze premie heeft betrekking op voorgaande jaren.

Organen van de Stichting

Het beleid van de Stichting wordt bepaald door het bestuur, bestaande uit vier leden van werkgeverszijde en vier leden van werknemerszijde en een gelijk aantal plaatsvervangende leden. In de even kalenderjaren vervult een bestuurslid van werkgeverszijde de functie van voorzitter en wordt de functie van secretaris door een bestuurslid van werknemerszijde vervuld. In de oneven jaren ligt het voorzitterschap bij werknemerszijde en vervullen werkgevers de rol van secretaris. Hierna volgt een overzicht van de samenstelling van de diverse organen per 31 december 2009.

Samenstelling van het bestuur

Leden werkgevers

R. van Westerhoven, secretaris	(1)
G.C. Dijkstra	(1)
J. Emmelkamp, plv. secretaris	(1)
J.W. van der Laan	(1)

Leden werknemers

J.W.M. Wiegers	(2)
A.W.M. Wennekers*, voorzitter	(2)
J. Loosman, plv. voorzitter	(3)
I. Slikkerveer	(4)

- (1) namens Vereniging van Verf en Drukinktfabrikanten (VVVF)
- (2) namens FNV Bondgenoten
- (3) namens CNV Vakmensen (tot 1-1-2010 CNV Bedrijvenbond)
- (4) namens De Unie, Vakbond voor Industrie en Dienstverlening

Om zijn werkzaamheden optimaal te kunnen uitvoeren heeft het bestuur commissies ingesteld die onder meer tot taak hebben besluiten die het bestuur moet nemen, voor te bereiden en het bestuur te adviseren. Tevens is het mogelijk dat een commissie besluitvormende bevoegdheid heeft na specifieke mandaatverstrekking door het bestuur. Het bestuur kan besluiten dat externe deskundigen deel uitmaken van een commissie.

De volgende commissies staan het bestuur bij:

Beleggingscommissie

Hierin hebben zitting namens het bestuur:

J.W.M. Wiegers
R. van Westerhoven
G.C. Dijkstra
I. Slikkerveer

De beleggingscommissie wordt voorzien van advies door de beleggingsadviseur de heer E. Bannet van Quinator Investment Consultancy B.V., de fondsmanagers van F&C de heren W.G. de Ruijter en M. Florie en de fondsmanager van Syntrus Achmea Vastgoed mevrouw J. Heere.

Het bestuur heeft de taken en de bevoegdheden van de beleggingscommissie vastgelegd in een reglement.

De beleggingscommissie vergadert voorafgaand aan de bestuursvergaderingen en tussentijds.

* De heer Wennekers is per 1 april 2010 opgevolgd door mevrouw C.J.Th. Boonstra

Communicatie Commissie

Hierin hebben zitting namens het bestuur:

G.C. Dijkstra

I. Slikkerveer

A.W.M. Wennekers

J. Emmelkamp

S. Mulder (namens de deelnemersraad)

De Communicatie Commissie komt bijeen om invulling te geven aan de eisen met betrekking tot Pension Fund Governance (PFG) als gevolg van de Pensioenwet. Naast de invulling van de principes van PFG houdt de commissie zich bezig met het inzetten van communicatiemiddelen en het uitvoeren van het communicatiebeleidsplan.

Deelnemersraad

Per 1 januari 2001 is een deelnemersraad geïnstalleerd. Deze raad heeft een adviesrecht ten aanzien van de door het bestuur voorgenomen beslissingen en bestaat uit zes leden. Eén lid wordt aangewezen door het Coördinatieorgaan Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO), twee leden door FNV Bondgenoten, twee leden door CNV Vakmensen en één lid door De Unie. In het boekjaar hebben het bestuur en de deelnemersraad driemaal gezamenlijk vergaderd. De samenstelling van de deelnemersraad is als volgt:

Vacature	(1)
J.W. van den Engel	(2)
S. Mulder	(2)
Vacature	(3)
G. Groenendijk	(4)
H.R. Bakker	(4)

(1) namens CSO

(2) namens FNV Bondgenoten

(3) namens de Unie

(4) namens CNV Vakmensen

Verantwoordingsorgaan

In 2008 is het verantwoordingsorgaan officieel geïnstalleerd. Het verantwoordingsorgaan bestaat uit twee leden vanuit de deelnemersraad en een lid vanuit werkgeverszijde en heeft als taak een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst, een oordeel te geven over het jaarverslag van het fonds, de jaarrekening, de bevindingen van het intern toezicht en overige informatie en verantwoording van het bestuur te vragen over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd en de naleving van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur zoals vastgesteld door de Stichting van de Arbeid op 16 december 2005. De samenstelling van het Verantwoordingsorgaan is als volgt:

J.W. van den Engel	(1)
S. Mulder	(1)
C.A.G.M. den Reijer	(2)

(1) namens FNV Bondgenoten

(2) namens Vereniging van Verf en Drukinktfabrikanten (VVVF)

Vorbereidende Commissie

Om besluitvorming in de bestuursvergaderingen te bespoedigen, heeft het bestuur begin 2008 besloten een Vorbereidende Commissie te installeren. De te behandelen onderwerpen zijn met name juridische stukken, zoals reglementswijzigingen, maar ook aanpassingen in de ABTN en het voorwoord van het jaarverslag. De Vorbereidende Commissie bespreekt deze onderwerpen voor alvorens deze in het bestuur komen. De Vorbereidende Commissie bestaat uit de volgende bestuursleden:

J.W.M. Wiegers
G.C. Dijkstra
I. Slikkerveer

Het doel van de commissie is het adviseren van het bestuur en betreffende stukken in de bestuursvergadering inbrengen, zodat besluitvorming sneller kan plaatsvinden.

Actuaris

Drs. A.J. Dongelmans AAG, Adviserend actuaaris
Towers Watson
Postbus 1364
3000 BJ Rotterdam

Bezoekadres
Hoofdweg 234
3067 GJ Rotterdam

Drs. R. Doornbos AAG, Certificerend actuaaris
Towers Watson
Postbus 12089
1100 AB Amsterdam Zuidoost

Bezoekadres
Hullenbergweg 425
1101 CS Amsterdam Zuidoost

Accountant

M.J. Vredenduin RA
KPMG Accountants N.V.
Postbus 43004
3540 AA Utrecht

Bezoekadres
Rijnzathe 14
3454 PV De Meern

Administratie Pensioenregeling:

Syntrus Achmea Pensioenbeheer
Postbus 9251
1006 AG Amsterdam

Bezoekadres
Molenwerf 2 - 8
1014 AG Amsterdam

Vermogensbeheer

F&C Netherlands B.V.
Postbus 75471
1070 AL Amsterdam

Bezoekadres
Jachthavenweg 109 k
1081 KM Amsterdam

Syntrus Achmea Vastgoed
Postbus 59347
1040 KH Amsterdam

Bezoekadres
Gatwickstraat 1
1043 GK Amsterdam

Samenstelling van het bestuur, de deelnemersraad en vertegenwoordiging namens de Stichting

Samenstelling van het bestuur

In 2009 heeft de heer A.W.M. Wennekers de functie van voorzitter bekleed. De heer R. van Westerhoven is in 2009 secretaris geweest. Er zijn verder geen aftredingen en toetredingen geweest in 2009.

Samenstelling van de deelnemersraad

De samenstelling van de deelnemersraad is in 2009 niet gewijzigd. Er is nog een vacature voor de zetel van De Unie en een vacature voor een zetel vanuit de Ouderenbond CSO.

Vertegenwoordiging in de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen

De Stichting is gedurende het boekjaar in de algemene ledenvergadering van de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen vertegenwoordigd door de heer G.C. Dijkstra.

Vertegenwoordiging in de Raad van Afgevaardigden

In de Raad van Afgevaardigden van de Stichting PVF Nederland, het orgaan dat bestaat uit vertegenwoordigers van werkgevers en werknemersorganisaties van de bij Syntrus Achmea Pensioenbeheer in administratie zijnde fondsen, is de Stichting in het verslagjaar vertegenwoordigd door de heer G.C. Dijkstra.

Vertegenwoordiging in de beleggingspools

Namens de Stichting is de heer G.C. Dijkstra vertegenwoordiger in de volgende beleggingspools geweest:

Stichting Achmea Dutch Residential Fund
Stichting Achmea Dutch Retail Property Fund
Stichting Achmea Dutch Office Fund
Stichting Achmea Dutch Industrial Property Fund
Stichting PVF Particuliere Hypothekenfonds
Stichting PVF Zakelijke Hypothekenfonds

Klachtencommissie / Geschillencommissie

Naar aanleiding van een initiatief van de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen om over te gaan tot invoering van een geschillenregeling in het kader van de in te stellen kiFid (Klachteninstituut Financiële Dienstverlening, voorheen Landelijke Ombudsman Pensioenen) heeft het bestuur in 1996 besloten om een interne klachtencommissie in te stellen. Benoemd zijn de voorzitter en secretaris van het fonds. Het bestuur heeft zich in het verlengde hiervan bereid verklaard de competentie van de KiFID bij uitspraken omtrent (gewezen) deelnemers aan de Stichting te aanvaarden.

In 2008 heeft een aantal fondsen, waarvan de pensioenadministratie wordt verzorgd door Syntrus Achmea Pensioenbeheer, besloten om een gezamenlijke Geschillencommissie op te zetten ter invulling van één van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur. Het bestuur van het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie heeft aangegeven mee te willen doen aan dit initiatief. In het boekjaar is een reglement voor de Geschillencommissie opgesteld. Door de invoering van de Geschillencommissie en het opstellen van het reglement is de Klachtencommissie komen te vervallen. De klachtenprocedure van het fonds blijft zoals deze nu is ingericht.

De klachtencommissie heeft in het verslagjaar geen klachten ontvangen.

Verslag van het bestuur

Bestuursbesluiten

Het bestuur is in het verslagjaar achtmaal bijeengekomen en wel op 8 januari, 6 maart, 19 maart, 5 juni, 17 juli, 25 augustus, 18 september en 27 november. Daarnaast is er een aantal telefonische vergaderingen gehouden.

De deelnemersraad kwam in het verslagjaar viermaal bijeen en wel op 8 januari, 6 maart, 15 mei en 27 november. Het bestuur heeft de adviezen van de deelnemersraad meegenomen in zijn besluiten.

Hieronder wordt kort ingegaan op de belangrijkste onderwerpen die door het bestuur zijn behandeld.

Jaarverslag 2008

In juni 2009 heeft het bestuur het publicitair jaarverslag 2008 en het statenverslag 2008 vastgesteld.

Toe- en uittreding

Op 27 november 2009 heeft het bestuur nader beleid vastgesteld voor toe- en uittreding bij het fonds. Het beleid is erop gericht dat het fonds de mogelijkheid heeft te groeien, dat werkgevers welkom zijn en de toetreding laagdrempelig is. Daarnaast mag een toetreding nooit in het nadeel van het fonds zijn. De voorwaarden die het bestuur kan stellen betreffen de opgebouwde aanspraken en de toekomstige opbouw. Bij vrijwillige aansluiting gelden dezelfde voorwaarden als bij toetreding van een gedispenseerde onderneming, met als extra voorwaarde dat de vrijwillige aansluiting voor minimaal 5 jaar wordt aangegaan.

Alle verzoeken voor toe- en uittreding worden actuariael berekend en voorgelegd aan het bestuur.

Het bestuur heeft de vrijheid bij een substantiële toetreding van meer dan 10% van het huidige bestand met actieve deelnemers van de bedrijfstakregeling, aanvullende regels te stellen.

Vrijstelling

Met betrekking tot het vrijstellingsbesluit Wet BPF 2000 heeft het bestuur besloten dat er eerst een kwalitatieve toetsing (inhoudelijke aspecten) dient plaats te vinden van de regeling waarvoor vrijstelling wordt gevraagd en vervolgens, indien dit nodig blijkt te zijn, er een kwantitatieve toetsing (actuariale gelijkwaardigheid) uitgevoerd dient te worden. Dit heeft voornamelijk betrekking op vrijstellingsverzoeken van werkgevers van wie de pensioenregeling niet of nauwelijks afwijkt van de regeling van het fonds.

Afkoop kleine pensioenen

Gezien de financiële positie van het fonds en de discussie omtrent de wenselijkheid van afkoop van kleine pensioenen voor deelnemers die meerdere kleine pensioenen hebben (bij afkoop zou dit kunnen betekenen dat die persoon in totaal een redelijk pensioen heeft opgebouwd, maar door afkoop uiteindelijk weinig of geen pensioen overhoudt na zijn 65e), heeft het bestuur besloten om vooralsnog niet mee te werken aan de afkoop van kleine pensioenen. Voor een toelichting op dit onderwerp wordt verwezen naar het hoofdstuk "Ontwikkelingen op pensioengebied". In 2011 zal dit onderwerp, na invoering van het Pensioenregister, opnieuw aan de orde worden gesteld.

Premie Ouderdomspensioen tijdens garantieregeling 55-plussers

Het bestuur heeft besloten de premie ouderdomspensioen tijdens garantieregeling 55-plussers te verhogen naar 22,7%.

Premiebeleid en toeslagbeleid

Binnen de beleidsgrenzen die zijn vastgelegd in de actuariale en bedrijfstechnische nota (ABTN), het plan van aanpak en aan de hand van het Financieel Toetsingskader (FTK), wordt jaarlijks getoetst of de hoogte van de dekkingsgraad wijzigingen in het premiebeleid en/of toeslagbeleid noodzakelijk maakt.

Het bestuur hanteert een beleidskader voor toeslagverlening waarbij, afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad, wordt bepaald of er toeslag kan worden gegeven. Toeslagverlening is daardoor geen automatisme. Het bestuur toetst jaarlijks de beleidsgrenzen en neemt vervolgens een besluit om gehele, gedeeltelijke of geen toeslag te verstrekken. In het verslagjaar heeft het bestuur het toeslagbeleid aangepast. Dit staat onder het kopje "Herstelplan" in dit verslag omschreven.

Het premiebeleid van het fonds staat beschreven in de ABTN. In de vergadering van 19 maart 2009 heeft het bestuur besloten het premiebeleid aan te passen en te opteren voor demping van de kostendekkende premie. Dit staat omschreven onder het kopje “Herstelplan” in dit verslag.

Actuariële grondslagen

In verband met de recente ontwikkelingen betreffende de toegenomen levensverwachting heeft het bestuur op 4 maart 2010 besloten om vanaf ultimo 2009 de voorziening pensioenverplichtingen met 4% te verhogen. Nadat het Actuariële Genootschap in 2010 nieuwe prognosetafels heeft gepubliceerd, zal het bestuur de toepasbaarheid en prudentie van de huidige waarderingsgrondslagen laten onderzoeken.

Financiële positie van het fonds

Het vermogen is in het verslagjaar met meer dan 28% gestegen. De verplichtingen zijn in het boekjaar gestegen met 19%. Het pensioenfonds heeft een positief resultaat behaald van € 4.890 * waardoor het cumulatief verliessaldo lager is geworden, namelijk € 18.578. De dekkingsgraad per 31 december 2009 komt hierdoor uit op 87,8%. De dekkingsgraad per 31 december 2008 bedroeg 81,6%.

Collectieve waardeoverdracht Nationale Nederlanden

In 2008 is er door het pensioenfonds een overeenkomst met Nationale Nederlanden gesloten voor de overdracht van de (voorheen) gedispenseerde ondernemingen. Deze (voorheen) gedispenseerde werkgevers hadden bij Nationale Nederlanden een ten minste actuariel en financieel gelijkwaardige pensioenregeling aan die van het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie. De collectieve waardeoverdracht heeft alleen betrekking op de werkgevers met deelnemerplichtig personeel. Op basis van de contracten worden de ingegane pensioenen per 31 december 2008 overgenomen en de niet ingegane pensioenen per 1 januari 2008.

In 2009 is de waardeoverdracht vanuit Nationale Nederlanden geëffectueerd. Eind 2009 heeft de eindafrekening plaatsgevonden.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

In het verslagjaar heeft het bestuur zich verder verdiept in Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB). Het bestuur heeft hier in januari 2009 een studie- en discussiedag aan gewijd onder begeleiding van een extern deskundige die specialist is op het gebied van MVB. Als uitvloeisel hiervan is gekeken welke activiteiten op het gebied van MVB mogelijk zijn en welke activiteiten in samenwerking met de huidige fiduciair vermogensbeheerder F&C nu al worden ondernomen. F&C is als partij een van de voorlopers op het gebied van MVB. F&C verzorgt voor het pensioenfonds onder andere het zogenaamde “engagement beleid” waarbij, op basis van het aandeelhouderschap van cliënten, invloed wordt uitgeoefend op het duurzaamheidsbeleid van ondernemingen, niet alleen via het stemgedrag tijdens aandeelhoudersvergaderingen maar ook daarbuiten dankzij een actieve houding richting het management van ondernemingen. Duurzame principes spelen daarnaast in algemene zin al een rol in het beheer van de beleggingsfondsen zelf die F&C voor haar pensioenfondscliënten beheert, maar daarnaast worden door F&C gaandeweg de mogelijkheden uitgebreid om te beleggen in fondsen die nadrukkelijker in het dagelijkse selectiebeleid van duurzaamheid uitgaan. Het bestuur heeft dan ook geconcludeerd dat het in dit stadium uit hoofde van duurzaamheid geen aanleiding ziet tot abrupte wijzigingen in het portefeuillebeleid. In plaats daarvan zal de ontwikkeling van de mogelijkheid tot verdere implementatie van MVB bij F&C welwillend worden gevolgd. Eventuele aanvullend geboden mogelijkheden zullen op hun toegevoegde waarde worden getoetst.

* Alle bedragen in dit verslag zijn vermeld in euro's x 1.000

Herstelplan

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad van het pensioenfonds waarvan is uitgegaan in het korte- en langetermijnherstelplan (verder: herstelplan) bedroeg per 31 december 2008 82,5% (2007: 131,8%). De definitief vastgestelde dekkingsgraad per 31 december 2008 bedroeg 81,6%. Ultimo 2009 was de dekkingsgraad 87,8%. Bij het indienen van de kwartaalstaten op 12 februari 2010 was het bestuur in algemene zin op de hoogte van de recente ontwikkelingen op het gebied van de toename in de levensverwachting en de standpunten daaromtrent. In de bestuursvergadering van 4 maart 2010 is dit onderwerp uitgebreid besproken en is door het bestuur, gehoord het advies van de actuaris, het besluit genomen om voorsnóg de technische voorziening ultimo 2009 met 4% te verhogen om rekening te houden met recente ontwikkelingen op het gebied van de levensverwachting.

Solvabiliteitseisen

Ultimo 2008 bevond het fonds zich in een situatie van reservetekort en dekkingstekort. Dientengevolge is een kortetermijn- en een langetermijnherstelplan opgesteld in 2009. Ultimo 2009 bedraagt het eigen vermogen negatief € 18.578. Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt € 6.830 (4,5%) en het vereist eigen vermogen € 20.752 (13,7%). De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt per 31 december 2009 derhalve 104,5% (31 december 2008: 104,5%). De vereiste dekkingsgraad bedraagt per 31 december 2009 113,7% (31 december 2008: 115,3%). Per 31 december 2009 voldoet het fonds niet aan beide normen. Hierdoor is zowel sprake van een reservetekort als een dekkingstekort.

Herstelplan

Het herstelplan is een aantal keren doorgesproken met de beleggingscommissie en het bestuur en vervolgens voorgelegd aan de deelnemersraad, die hierover advies heeft uitgebracht aan het bestuur. Dit is gebeurd in de vergadering van 6 maart 2009. In de vergadering van 19 maart 2009 heeft het bestuur de inhoud van het herstelplan vastgelegd. De deelnemersraad is akkoord gegaan met het ingediende herstelplan. Het herstelplan is vervolgens ingediend bij DNB. Op 9 juli 2009 heeft DNB bericht dat zij niet instemt met het verzoek om maatwerk in het ingediende kortetermijnherstelplan en het ingediende langetermijnherstelplan (herstelplan 1) en derhalve de plannen afkeurt. Hierop heeft het bestuur een bezwaarschrift ingediend. Op 2 september 2009 heeft het bestuur een 2e herstelplan ingediend bij DNB. DNB heeft aanvullende vragen gesteld naar aanleiding van het ingediende tweede kortetermijn- en langetermijnherstelplan. Op 5 oktober 2009 en 10 december 2009 heeft het bestuur de aanvullende vragen van DNB beantwoord. Op 26 januari 2010 heeft DNB een brief aan het bestuur verzonden, waarin wordt gemeld dat DNB instemt met herstelplan 2. Uiteindelijk heeft DNB in februari 2010 laten weten dat zij het bezwaar van het fonds op de afwijzing van herstelplan 1 ongegrond acht.

Belangrijkste uitgangspunten herstelplan 2

Het premiebeleid van het fonds staat beschreven in de ABTN. In de vergadering van 19 maart 2009 heeft het bestuur besloten een concretere/nadere invulling te geven aan het bestaande premiebeleid.

Premiebeleid

Het aangepaste premiebeleid is als volgt kort samen te vatten.

Voor de financiering van de pensioenaanspraken van de actieve deelnemers ontvangt het pensioenfonds een premie. Deze feitelijke premie bedroeg in 2008 22% van de pensioengrondslag. Ultimo 2008 was de rentetermijnstructuur erg volatiel. Dit leidde tot grote fluctuatie in de kostendekkende premie. Ook gaf de minister van SZW aan geen overhaaste beslissingen te nemen. Daarnaast hebben CAO-partijen aangegeven dat een maximale premieverhoging van 4% ineens niet draagbaar is voor de sector. Dit heeft geleid tot een bestuursbesluit om de premie voor 2009 op 25% vast te stellen.

In de bestuursvergadering van 19 maart 2009 is afgesproken dat de vastgestelde premie voor 2009 wordt verhoogd van 25% naar 26% vanaf 1 juli 2009. CAO-partijen hebben aangegeven dat in de huidige situatie het hoogst haalbare een geleidelijke premieverhoging is. Dit betekent dat de feitelijk te betalen premie jaarlijks met 1%-punt stijgt tot een niveau van 30% in 2013 in plaats van doorvoering van de maximale verhoging in één jaar. Dit hoge premieniveau blijft gedurende het restant van de herstelperiode van kracht. Dit betekent dat het bestuur het premiebeleid niet volledig doorvoert.

Toeslagbeleid

Het streven van het pensioenfonds is om de pensioenaanspraken min of meer waardevast te houden aan de hand van het afgeleide consumentenprijsindexcijfer alle huishoudens. Het toeslagenbeleid heeft een voorwaardelijk karakter en is afhankelijk van de beschikbare middelen. Toeslagen worden alleen dan verleend indien het bestuur daartoe in haar vergadering heeft besloten. Het toeslagenbeleid (inclusief onderstaande tabel) dient als ondersteuning van die beslissing.

TOESLAGBELEID	
Dekkingsgraad (DG)	Hoogte toeslag
DG kleiner dan 110%	Geen toeslag
DG tussen 110% en 125%	Gedeeltelijke toeslag
DG groter dan 125%	Volledige toeslag

Uit het herstelplan blijkt dat, zonder ingrijpende maatregelen, gedurende de eerste acht jaren van herstel (te rekenen vanaf het jaar 2009) naar verwachting geen toeslagen verleend worden (niet aan zowel actieven als aan inactieven). Vanaf jaar negen zal waarschijnlijk een gedeeltelijke toeslag kunnen worden verleend.

Het fonds heeft ervoor gekozen om het renterisico over nominale verplichtingen voor een belangrijk deel af te dekken. Voor het beleggingsplan 2009 wordt het nominale match percentage versus de verplichtingen verhoogd van 50% tot circa 75% door een combinatie van vastrentende waarden en de LDI pools. Dit percentage geldt als het strategische uitgangspunt. Deze verhoging is geleidelijk in 2009 geïmplementeerd.

Naast het eerder genoemde premie-, toeslagen- en beleggingsbeleid is het uiterste stuurmiddel van het fonds het korten van opgebouwde rechten van deelnemers, het zogenoemde 'afstempelen'. Het bestuur wil deze maatregel te allen tijde voorkomen, maar realiseert zich ook dat de beschikbare stuurmiddelen maximaal ingezet moeten worden.

De aanvullende maatregel, die in dit herstelplan is opgenomen om in vijf jaar, gemeten vanaf 31 december 2008, te herstellen naar het niveau van het minimaal vereist vermogen (104,5%), betreft de mogelijke afstempeling van de pensioenaanspraken / -rechten van alle deelnemers met 5,9% per 1 april 2012.

Mocht herstel in de eerste drie jaar achterblijven dan zal het bestuur uiterlijk per 31 december 2011 aan DNB laten weten welke nadere maatregelen getroffen zullen worden om alsnog te zorgen dat de dekkingsgraad op minimaal 104,5% komt.

Vooruitzichten 2010

Samenwerking met andere fondsen

In 2007 hebben besturen van meerdere kleinere fondsen zich uitgesproken voor samenwerking met andere pensioenfondsen. Ook het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinkindustrie is hier actief mee bezig. Het bestuur is in 2008 tot de conclusie gekomen dat het voor samenwerking is en niet zelfstandig verder wenst te gaan. Het verdient hierbij de voorkeur meer tijd te investeren in een goed en degelijk samenwerkingstraject waarbij in één keer samenwerking met meerdere fondsen gerealiseerd kan worden dan te kijken naar één samenwerkingspartner. De samenwerking moet toegevoegde waarde hebben voor de fondsen. Het fonds heeft in april 2009 daarom besloten mee te doen aan een haalbaarheidsonderzoek over samenwerking tussen een zevental BPF-en in de toelevering aan de bouw. In december 2009 is dit onderzoek afgerond. Belangrijke uitkomsten van het onderzoek zijn dat door een vergaande samenwerking, en resulterend in een fusie tussen de zeven fondsen, significante schaalvoordelen zijn te behalen op de kernactiviteiten pensioenadministratie en vermogensbeheer. Fusie biedt ook gelegenheid om een bestuursmodel zodanig in te richten dat optimaal kan worden voldaan aan de eisen van goed pensioenfondsbestuur en waardoor professionaliteit, deskundigheid en grip op uitvoering ook in de toekomst kunnen worden gewaarborgd. Bovendien geeft fusie op het niveau van pensioenuitvoering een oplossing voor branchevervagingsthema's waar een aantal fondsen zich momenteel mee geconfronteerd zien. CAO-partijen hebben een intentieverklaring getekend waarin de afspraak wordt gemaakt om samen te werken met als doel tot een fusie te komen. Het bestuur heeft zich hierover ook uitgesproken en sluit zich aan bij de intentie van CAO-partijen. In de tweede helft van 2010 wordt hier verder vervolg aan gegeven.

Visitatiecommissie

Goed pensioenfondsbestuur betreft niet alleen zorgvuldig bestuur, openheid, communicatie en verantwoording, maar ook intern toezicht. Intern toezicht komt er op neer dat onafhankelijke deskundigen toezicht houden op het functioneren van het pensioenfondsbestuur. Goed intern toezicht moet resulteren in een kwaliteitsverbetering van het bestuur en het fonds, zodat naar verwachting het externe toezicht door DNB op termijn zal verminderen. Er zijn verschillende mogelijkheden om intern toezicht te waarborgen. De meeste pensioenfondsen hebben ervoor gekozen om een Visitatiecommissie te benoemen. Dit geldt ook voor het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie. De Visitatiecommissie bestaat uit ten minste drie onafhankelijke deskundigen en komt ten minste eens per drie jaar bijeen om de taken van het bestuur te toetsen.

In 2009 is de visitatiecommissie van Vak VC door het bestuur gekozen om het bestuur te visiteren. In februari 2010 heeft de visitatie plaatsgevonden. Het rapport van de visitatie is in april 2010 met het bestuur besproken. In dit jaarverslag zijn de bemerkingen van de visitatiecommissie opgenomen, alsmede de reactie van het bestuur hierop.

Overige ontwikkelingen 2010

- Verbetertraject vermogensbeheer; er is in het boekjaar een verbetertraject in het kader van vermogensbeheer in gang gezet. Het bestuur wil meer in control zijn en invloed kunnen uitoefenen. Hiervoor is een Plan van Aanpak gemaakt waarbij verwacht wordt dat de gestelde doelen zijn bereikt.
- Vormgeving risicomanagement; in dit kader proberen het bestuur en de beleggingscommissie het inzicht in de risico's dusdanig vorm te geven, dat er beter gestuurd kan worden, dat consequenties inzichtelijk zijn en er sneller gereageerd kan worden.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan van het pensioenfonds is met ingang van 7 november 2008 ingesteld. Op basis van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance) zoals vastgesteld door de Stichting van de Arbeid heeft het bestuur de werkwijze van het verantwoordingsorgaan in een reglement vastgelegd. Er zijn afspraken gemaakt over welke informatie het verantwoordingsorgaan ontvangt, de frequentie van het overleg met het bestuur en de te behandelen onderwerpen.

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Tevens legt het bestuur verantwoording af over de naleving van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst. Het verantwoordingsorgaan legt zijn oordeel ten minste één maal per jaar schriftelijk vast. Het oordeel over verslagjaar 2009 is samen met de reactie van het bestuur opgenomen in dit jaarverslag.

Risicoparagraaf

Algemeen

De in de balans opgenomen financiële instrumenten betreffen beleggingen, vorderingen en schulden. Financiële instrumenten zijn opgenomen tegen actuele waarden, voor zover niet anders is aangegeven. De belangrijkste risico's zijn valuta-, rente- en kredietrisico's.

Beleggingsrisico's

In het beleggingsplan worden specifieke afspraken gemaakt ten aanzien van het renterisico, het valutarisico en het inflatierisico. Specifieke sturing op marktrisico's vindt plaats met behulp van onder andere standaarddeviatie en tracking error-methodiek.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van de beleggingen verandert door veranderingen in valutakoersen. Valutarisico's worden afgedekt met valutaderivaten, voornamelijk valutatermijncontracten en valutaswaps. Het fonds streeft ernaar het valutarisico van niet-euro beleggingen voor de belangrijkste valuta (US Dollar, Pond Sterling en Yen) structureel voor 100% af te dekken.

Renterisico

Het renterisico heeft betrekking op activa als obligaties en leningen op schuldbekentenis, maar het begrip kan ook toegepast worden op (nominale) verplichtingen. Indien de waardering van verplichtingen op marktbasis (FTK) plaatsvindt, dan zal het renterisico voor de totale financiële positie van het fonds veel explicieter zichtbaar worden en een dominante rol spelen. Het bestuur evalueert ieder kwartaal haar afdekkingsbeleid op het gebied van renterisico. Gedurende het verslagjaar is het streven naar een nominaal matchpercentage versus de verplichtingen van 75% gehandhaafd. Per einde van het verslagjaar was het renterisico voor circa 77% van de verplichtingen afgedekt door de vastrentende waarden portefeuille in combinatie met de LDI-pools van F&C.

Kredietrisico

Het fonds neemt momenteel bewust kredietrisico's in de vastrentende beleggingen. Het is voor de actieve beheerders toegestaan om een deel van de portefeuille te beleggen in 'investment grade' credits, High Yield beleggingen en schuldbekentissen in opkomende markten. Voor al deze beleggingen zijn beperkingen vastgesteld. Zo wordt tegenpartijrisico verbonden aan de inzet van afgeleide financiële instrumenten op marktconforme wijze beheerst. Het bestuur houdt toezicht op deze risico's door de vermogensbeheerder eens per kwartaal te laten specificeren welk deel van de beleggingen een verhoogd risico met zich meebrengt.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, Commodities en vastgoed) verandert door veranderingen in de marktwaardering van deze waarden. Het structurele marktrisico wordt o.a. in kaart gebracht binnen een ALM-studie. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. Echter, de feitelijke middelenverdeling mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van deze strategische middelenverdeling. Voor de beheersing van het marktrisico in samenhang met het renterisico wordt o.a. gebruik gemaakt van actieve wegingen van de diverse beleggingscategorieën waarbij tevens incidenteel gebruik gemaakt kan worden van derivaten. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces via onder andere het jaarlijkse beleggingsplan en het daarin aangegeven beleggingsmandaat.

Inflatierisico

Dit betreft het risico dat de pensioenaanspraken en beleggingen geen gelijke tred houden met de inflatie. Op lange termijn wordt een deel van de beleggingen geacht indirect bescherming te bieden tegen inflatie, zoals de aandelen en de commodities (grondstoffen), echter op de korte termijn is deze bescherming er niet direct. Het inflatierisico wordt niet direct afgedekt.

Actuariële risico's

Beleidsinstrumenten

Er is een aantal beleidsinstrumenten waarmee de financiële positie kan worden bijgestuurd.

Deze beleidsinstrumenten zijn het toeslagenbeleid, het premiebeleid, het beleggingsbeleid en tot slot de pensioenregeling. Met ALM (Asset Liability Management) wordt samenhang aangebracht tussen deze beleidsinstrumenten. De laatste ALM-studie is uitgevoerd in 2006. Er is opdracht gegeven voor het uitvoeren van een (verkorte) ALM-studie in 2010.

Strategisch risico/solvabiliteitsrisico

Het solvabiliteitsrisico wordt vergeleken met de wettelijke buffereisen voor solvabiliteit. Het rente-, zakelijke waarden-, valuta-, grondstoffen-, krediet- en verzekeringstechnisch risico samen bepalen de hoogte van het solvabiliteitsrisico. Deze buffereisen worden vastgesteld op basis van de strategische beleggingsportefeuille voor het komend jaar. Het bestuur bepaalt jaarlijks, op basis van een berekening van de adviserend actuaris, of het strategische risicoprofiel gewijzigd moet worden.

Verzekeringstechnisch risico

Naast de financiële risico's staat het fonds bloot aan verzekeringstechnische risico's, waarvan het langlevensrisico het belangrijkste is. Bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen worden veronderstellingen gehanteerd waaronder leeftijdscorrectiefactoren alsmede veronderstellingen over toekomstige verbetering van de levensverwachting. Deze veronderstellingen worden periodiek getoetst. Andere verzekeringstechnische risico's zijn kortlevensrisico en looninflatie. In het eerste kwartaal van 2010 heeft het Bestuur gehoord het advies van de actuaris, besloten om vooralsnog de voorziening pensioenverplichtingen ultimo 2009 met 4% te verhogen om rekening te houden met recente ontwikkelingen op het gebied van de levensverwachting.

Operationele risico's

Algemeen

Het betreft hier risico's welke inherent zijn aan het (dis)functioneren van mens en machine in de primaire operationele processen van het fonds. Deze risico's worden afgedekt door een hoeveelheid van elkaar aanvullende maatregelen zoals bijvoorbeeld back-up & recovery procedures, logische & fysieke toegangsbeveiliging, testprocedures, etc. Het bestuur controleert dit door de uitvoeringsorganisatie (zie ook 'uitbestedingsrisico') te laten rapporteren over de uitgevoerde processen. Hierbij vindt het bestuur het belangrijk dat er een heldere toelichting wordt gegeven bij afwijkingen ten opzicht van de begroting of de gemaakte afspraken. De uitvoeringsorganisatie heeft een SAS-70 type II verklaring, welke dient als borging voor een zorgvuldige procesuitvoering.

Uitbestedingsrisico

Uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden wordt geschaad. Het pensioenfonds heeft de uitvoering van de pensioenregeling, dat wil zeggen de beleidsvoorbereiding, pensioenadministratie, communicatie en het vermogensbeheer uitbesteed. Voor het pensioenfonds bestaat het uitbestedingsrisico vooral uit het risico dat niet wordt gehandeld volgens het verstrekte mandaat. Om dit risico, dat samenhangt met operationele werkzaamheden te beheersen, zijn de voorwaarden contractueel vastgelegd en uitgewerkt in een SLA.

De risico's die met het uitbesteden gepaard gaan, zijn op voorhand beheerst door middel van een uitgebreid selectieproces. Vervolgens wordt onder andere met behulp van onafhankelijke externe deskundigen gemonitord of de ingehuurd partijen blijven voldoen aan de door het pensioenfonds gestelde eisen aan onder meer resultaat, kwaliteit, deskundigheid en service. De ingehuurd partijen, zoals pensioenbeheerder Syntrus Achmea en vermogensbeheerders F&C en Syntrus Achmea Vastgoed brengen periodiek verslag uit aan het bestuur c.q. de beleggingscommissie van het pensioenfonds over de door hen uitgevoerde werkzaamheden en de resultaten daarvan, zowel in woord als in geschrift.

Ook de interne procedures van het pensioenfonds worden periodiek getoetst, begin 2010 is daartoe een visitatie uitgevoerd door een onafhankelijke visitatiecommissie.

Liquiditeitsrisico

Aangezien de som van premies, directe beleggingsopbrengsten en aflossingen van beleggingen in vastrentende waarden de som van uitkeringen en kosten verre te boven gaat, is de kans op een liquiditeitstekort beperkt, temeer daar altijd de mogelijkheid bestaat beursgenoteerde beleggingen per omgaande te verkopen. Daarnaast kan een plotselinge opdroging van marktliquiditeit de gewenste implementatie van het strategische beleid in de weg staan. Teneinde de kans hierop zoveel mogelijk te verkleinen monitort het bestuur de ontwikkelingen op dit gebied teneinde bij afnemende liquiditeit eventuele ook het aandeel van minder liquide beleggingen in de portefeuille te reduceren.

Compliance risico

Het risico van het niet voldoen aan fungerende wet- en regelgeving dan wel het niet tijdig onderkennen van veranderingen in de wet- en regelgeving. Hiertoe zijn gedragscodes opgesteld welke extern zijn getoetst. Het fonds heeft een compliance officer aangesteld voor toezicht op de naleving van de gedragscodes.

Risico's voor de aangesloten werkgevers

De aangesloten werkgevers betalen een jaarlijkse doorsneepremie. Deze premie kan fluctueren, al streeft het fonds naar premiestabiliteit. Hierbij dient in aanmerking te worden genomen dat premieverhogingen een beperkt effect hebben op de financiële positie van het fonds. Voor de vaststelling van de premie wordt verwezen naar de premietabel die is opgenomen onder 'Herstelplan' in het 'Verslag van het bestuur'. Voor het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie geldt een maximale premie van 30% van de pensioengrondslag.

Risico's voor de deelnemers

Actuariële en beleggingsrisico's worden collectief gedeeld. Naast de premies zijn de beleggingsopbrengsten een belangrijke financieringsbron voor het pensioenfonds. Partiële toeslagverlening, of het geheel achterwege laten van toeslagverlening, zorgt ervoor dat de financiële positie van het fonds niet verder verslechtert. Het toeslagenbeleid is opgenomen onder het kopje "Herstelplan" in dit verslag. Ook afstempeling vormt een risico voor de deelnemers. Bij afstempeling worden de opgebouwde pensioenrechten/ -aanspraken gekort. Deze maatregel kan bijvoorbeeld worden ingezet, indien het fonds een te lage dekkingsgraad heeft. Het fonds heeft deze maatregel opgenomen in het herstelplan.

Ontwikkelingen op pensioengebied 2009

Pensioenfondsen in onderdekking

Het jaar 2009 stond in het teken van de economische crisis als gevolg van de kredietcrisis. Aan het begin van 2009 waren er forse verliezen op de beurzen. Daarnaast was er sprake van een lage rente. Als gevolg hiervan verkeerden enkele honderden pensioenfondsen begin 2009 in onderdekking. Dat wil zeggen dat er onvoldoende financiële middelen waren om aan alle (toekomstige) verplichtingen te voldoen.

De dekkingsgraad van een pensioenfonds geeft de verhouding weer tussen de bezittingen en de verplichtingen van een pensioenfonds. De Pensioenwet stelt regels voor het geval de dekkingsgraad van een pensioenfonds onvoldoende is. Pensioenfondsen zijn verplicht een “dekkingstekort” of “reservetekort” direct te melden bij de toezichthouder DNB. Het pensioenfonds heeft een dekkingstekort als de dekkingsgraad lager is dan ongeveer 105%.

Vanwege de dekkingstekorten moesten bijna alle pensioenfondsen een kortetermijnherstelplan indienen bij de toezichthouder DNB. De deadline daarvoor was 1 april 2009. Volgens de Pensioenwet moet een pensioenfonds binnen drie jaar weer een dekkingsgraad van meer dan 105% hebben. Begin 2009 zag het er naar uit dat veel pensioenfondsen pensioenaanspraken en pensioenrechten zouden moeten korten om te voldoen aan de eis dat binnen drie jaar de dekkingsgraad weer 105% zou zijn. Minister Donner van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) vond dit een onevenredig zwaar gevolg van het hanteren van een termijn van drie jaar. Daarom werd de hersteltermijn tijdelijk verlengd naar vijf jaar. Pensioenfondsen moesten voor 1 april 2009 een realistisch plan voor herstel in maximaal vijf jaar indienen bij DNB. Daarin staan ook de maatregelen die het fonds neemt als het niet lukt om binnen vijf jaar een dekkingsgraad van 105% te bereiken. DNB toetst jaarlijks of het voldoende lukt om te herstellen. Minister Donner heeft besloten dat eventuele korting op pensioenen en aanspraken kan worden uitgesteld tot 1 april 2012. Daardoor wordt een eventuele korting niet overhaast en overbodig doorgevoerd. Bij het opstellen van het herstelplan moet het bestuur zich laten leiden door een evenwichtige belangenafweging. Dat betekent dat de belangen van degenen die nu pensioen opbouwen en de gepensioneerden evenwichtig in het herstelplan verwerkt moeten zijn. DNB beoordeelde de herstelplannen ook daarop. Ook het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinkindustrie is in een situatie van een dekkingstekort terecht gekomen en heeft een herstelplan moeten indienen bij de toezichthouder. Nadere specifieke informatie over het herstelplan staat vermeld in het verslag van het bestuur. Nadere specifieke informatie over het herstelplan staat vermeld in het verslag van het bestuur.

Door lage dekkingsgraad geen waardeoverdracht

Als een werknemer van baan verandert, mag hij zijn pensioen overdragen naar zijn nieuwe pensioenfonds. Dit wordt waardeoverdracht genoemd. Is de dekkingsgraad van het fonds lager dan 100%, dan mag het pensioenfonds waardeoverdrachten niet uitvoeren. Het fonds moet de waardeoverdrachten volgens de Pensioenwet “opschorten”. Ook het pensioenfonds voor de Verf- en Drukinkindustrie had in 2009 een dekkingsgraad lager dan 100%. De situatie dat veel pensioenfondsen tegelijkertijd in onderdekking waren, had zich nog niet eerder voorgedaan. Hierdoor kwamen de knelpunten naar voren die een opschorting van de waardeoverdrachten heeft veroorzaakt.

Drie commissies voor de toekomst van het pensioenstelsel

De financiële crisis van 2008–2009 heeft veel maatschappelijke onrust veroorzaakt over de betrouwbaarheid van het financiële stelsel. Pensioenfondsen zijn daar onderdeel van. De crisis heeft ook de kwetsbaarheden van ons pensioenstelsel blootgelegd. Minister Donner van Sociale Zaken en Werkgelegenheid stelde daarom in het voorjaar van 2009 een drietal commissies in om onderzoek te verrichten naar het Nederlandse pensioenstelsel.

Minister Donner heeft de Commissie Parameters (ook wel Commissie Don) ingesteld. In de Pensioenwet is voor de financiering van pensioenfondsen een Financieel Toetsingskader (FTK) vastgesteld. Het doel hiervan is de pensioentoezegging van deelnemers bij pensioenfondsen te beschermen. Het FTK bevat verschillende parameters. Deze parameters betreffen veronderstellingen over de toekomstige loon- en prijsontwikkeling, de maximaal te hanteren gemiddelde rendementen op vastrentende waarden en de maximaal te hanteren risicopremies op onder andere aandelen en onroerend goed. De Commissie Don is eind 2009 met een verdeeld advies gekomen. Er verandert daarom in 2010 nog niets aan de parameters, maar voor de jaren daarna worden de veronderstellingen weer gezien.

De Commissie beleggingsbeleid en risicobeheer (ook wel bekend als de Commissie Frijns) heeft in 2009 het beleggingsbeleid van pensioenfondsen, de uitvoering en governance onderzocht en vestigde speciale aandacht op de beheersing van risico's.

Het kabinet heeft op 7 april 2010 aan de Tweede Kamer laten weten welke conclusies het trekt voor de toekomst van het pensioenstelsel. Het demissionaire kabinet reageert hiermee op onder andere de aanbevelingen van de commissies Goudswaard en Frijns en zijn een basis voor gesprekken met de sociale partners. Het kabinet onderschrijft dat de fundamentele waarden waarop het Nederlandse systeem is gebaseerd, grote voordelen bieden. Ook in de toekomst zijn collectiviteit en solidariteit van belang omdat dit schaalvoordelen biedt in het beleggen en risico's gespreid worden. Concreet stelt het kabinet voor:

- om meer uit te gaan van reële in plaats van nominale waarden, in elk geval voor het toezicht en de communicatie
- dat pensioenfondsen onder bepaalde voorwaarden pensioenaanspraken kunnen aanpassen als de financiële positie van een pensioenfonds dat noodzakelijk maakt
- dat de pensioenaanspraken afhankelijk kunnen worden van de levensverwachting. Dit vergroot de financiële schokbestendigheid van de pensioenfondsen.

De mogelijkheid van voorwaardelijke pensioenaanspraken gebaseerd op de financiële positie en/of levensverwachting, betekent ook dat werknemers de kans moeten krijgen langer door te werken dan tot 65 jaar. Het kabinet zal daarom streven om nog vóór de zomer een voorontwerp van wet te publiceren om doorwerken na 65 jaar mogelijk te maken.

Trend: vergrijzing en ontgroening: overheid wil AOW leeftijd verhogen

In 2009 was sprake van een economische recessie en een toenemende werkloosheid. Aan de andere kant ontstaat de komende jaren door vergrijzing en ontgroening juist een verminderd arbeidsaanbod en een verwacht tekort aan beschikbare arbeid. Daarnaast is sprake van een stijgende levensverwachting van mannen en vrouwen. Redenen voor het kabinet om de AOW-leeftijd te willen verhogen naar 67 jaar. Werkgevers en werknemers vertegenwoordigd in de Sociaal Economische Raad (SER) kregen tot eind september de gelegenheid te komen met een (betaalbaar) alternatief plan voor de verhoging van de AOW-leeftijd. Dat is niet gelukt. Sociale partners zijn het niet eens geworden over de AOW-leeftijd en de gevolgen voor aanvullende pensioenen. Het kabinet kwam vervolgens met een concreet wetsvoorstel om de AOW-leeftijd in twee stappen te verhogen naar 67 jaar. Eind februari 2010 viel het kabinet. Het onderwerp AOW-leeftijd werd vervolgens controversieel verklaard. Hierdoor wordt het onderwerp AOW pas na de verkiezingen in juni 2010 weer opgepakt.

Communicatie

Toeslagenlabel

Het verhogen van het pensioen vanwege loon- of prijsstijging heet toeslag. Het bestuur van het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie beslist jaarlijks of het een toeslag verleent. Dit kan alleen als daarvoor voldoende financiële middelen beschikbaar zijn. Voor een begrijpelijke communicatie over het toeslagbeleid van het pensioenfonds voerde de Pensioenwet een toeslagenlabel in. Dit label staat op veel communicatiemiddelen. Het toeslagenlabel en de voorwaardelijkheidsverklaring vallen onder het toezicht van de AFM.

Toeslagenbrief vanwege bijzondere situatie

Vanwege de bijzondere economische situatie in 2009 besloot minister Donner dat het toeslagenlabel in 2009 niet gebruikt hoefde te worden. Toepassing van het toeslagenlabel in de huidige economische situatie zou verwarring kunnen veroorzaken bij de belanghebbenden, zo was de argumentatie. In plaats daarvan ontwikkelde de pensioensector, in overleg met de toezichthouder AFM, een modelbrief. Deze brief informeerde deelnemers en pensioengerechtigden over de financiële crisis, de situatie van de pensioenuitvoerder en de gevolgen voor hun pensioen. Met deze brief hebben de pensioenfondsen ook over de toeslagverwachting over 2009 gecommuniceerd met alle belanghebbenden. In 2010 wordt het toeslagenlabel en de voorwaardelijkheidsverklaring op de communicatie-uitingen van het fonds vermeld, zoals op de UPO en de startbrief. Het toeslagenlabel en de voorwaardelijkheidsverklaring kan men ook terugvinden op de website van het fonds.

Toeslag in 2009

De meeste werknemers en pensioengerechtigden in Nederland ontvingen in 2009 in het geheel geen toeslag op hun pensioen. Het bestuur van Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie besloot op 27 november 2009 om per 1 januari 2010 eveneens geen toeslag te verlenen. Het bestuur heeft een nieuwsbrief en een circulaire uitgestuurd om zo alle belanghebbenden te informeren. Ook is er een tekst op de website geplaatst.

AFM vraagt fonds zelf aan te geven of communicatie goed is

De toezichthouder AFM stuurde op 8 december 2008 een tweede self assessment aan pensioenfondsen met het verzoek informatie te geven over de wijze waarop communicatie aan deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden plaatsvindt. De AFM vroeg aan te geven hoe het pensioenfonds omging met informatieverstrekking en hoe de

zorgplicht werd ingevuld. Het pensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie heeft het self assessment ingevuld en retour gezonden naar de AFM. In 2009 koppelde de AFM de resultaten terug aan het pensioenfonds. De AFM was van mening dat het fonds 7,8 scoorde op het terrein van de informatieverstrekking. De AFM bracht ook een algemeen persbericht naar buiten naar aanleiding van het self assessment. In het algemeen ziet de AFM verbetering in de communicatie van pensioenfonds. Maar de AFM wil een breder en dieper onderzoek doen naar de communicatie van pensioenfonds. De AFM wil daarin toetsen of pensioenfonds de juiste informatie verschaffen.

Verzending UPO's

AFM constateerde in 2008 dat pensioenfonds een eigen invulling geven aan de open norm 'tijdig' bij het versturen van een Uniform Pensioenoverzicht (UPO). De verzending is in de praktijk afhankelijk van de doorlooptijden van administratieve processen. Om een einde te maken aan de discussie over de vraag wanneer sprake is van tijdige verstrekking van UPO's, kwam de AFM met een beleidsregel. Hierin staat dat een pensioenuitvoerder voldoet aan de eis van 'tijdigheid' als de deelnemer zijn UPO uiterlijk op 30 september ontvangt. Deze nieuwe norm geldt voor het eerst voor de UPO's over het jaar 2009. Voor het pensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie zijn de UPO's over het jaar 2008 in juni 2009 verzonden.

VB start actie: Samen sta jij sterk

Door de economische crisis zijn veel pensioenfonds in een slechte financiële positie terecht gekomen. Pensioenfonds halen daarmee de kranten. Een pensioenfonds heeft daardoor niet meer vanzelfsprekend het vertrouwen van de deelnemer. Niet alles wat in de krant staat over pensioenen geeft echter de situatie bij pensioenfonds goed weer. De Vereniging van Bedrijfstakpensioenfonds (VB) is eind november een communicatiecampagne gestart voor bedrijfstakpensioenfonds. De campagne heet 'Samen sta jij sterk'. Het doel is om duurzaam vertrouwen te winnen onder Nederlanders voor pensioenfonds. Dit gebeurt onder meer door aan het publiek uitleg te geven over de voordelen van collectiviteit en solidariteit. Het fonds is ook aangesloten bij de VB.

Flexibilisering van de AOW-leeftijd

In de Tweede Kamer ligt een wetsvoorstel dat het mogelijk maakt om vanaf 2010 de ingangsdatum van het AOW-pensioen uit te stellen. Het AOW-pensioen kan maximaal vijf jaar - geheel of gedeeltelijk - worden uitgesteld ten opzichte van de huidige AOW-leeftijd van 65 jaar. Het kabinet verwacht dat 5% van de nieuwe AOW-gerechtigden kiest voor uitstel. Gaat de AOW-uitkering later in, dan wordt de uitkering ook hoger.

Het kabinet wil hiermee een flexibeler systeem van pensionering introduceren. Daarnaast hoopt het kabinet op een cultuuromslag, waarbij mensen 65 jaar niet meer als definitief eindpunt zien van hun werkzame leven. Tot slot hoopt minister Donner het mensen gemakkelijker te maken om door te werken na hun 65ste als ze dat zelf willen. Minister Donner en staatssecretaris Klijnsma van SZW vroegen op 11 november 2009 per brief aan de Tweede Kamer om dit wetsvoorstel zo spoedig mogelijk te behandelen. Ook bij de huidige AOW-gerechtigde leeftijd van 65 jaar kan behoefte bestaan om de AOW later te laten ingaan. Ook dit wetsvoorstel is controversieel verklaard omdat het kabinet demissionair is.

Pensioenregister van start

In de Pensioenwet is bepaald dat de pensioenuitvoerders een pensioenregister inrichten. Het register gaat alle Nederlandse pensioenregelingen via internet toegankelijk maken. Iedereen tussen de 15 en 65 jaar met een burgerservicenummer en een DigiD kan straks inloggen en een overzicht opvragen van zijn eigen pensioenregelingen en AOW-rechten. Zo kan iedere Nederlander straks duidelijk zien hoe hoog zijn totale oudedagsvoorziening is, bij welke pensioenuitvoerder het pensioen is opgebouwd en waar hij terecht kan voor meer informatie. Op 7 mei 2008 is de Stichting Pensioenregister opgericht, een samenwerkingsverband van de pensioenkoepels, verzekeraars en Sociale Verzekeringsbank. De Stichting begeleidt de ontwikkeling van het pensioenregister. De pensioensector draagt de kosten zelf. Het is de bedoeling dat het register per 1 januari 2011 van start gaat. Volgens de wet moet het pensioenfonds elke vijf jaar informatie aan slapers verstrekken over hun opgebouwde pensioenaanspraken. Dit geldt overigens alleen voor degenen die na 1 januari 2008 slaper zijn geworden én de slapers die zich bij de pensioenuitvoerder hebben gemeld met het verzoek om hen deze informatie te verstrekken. Dat betekent bijvoorbeeld dat het niet verplicht is om informatie te verstrekken over slapers die voor 1 januari 2008 slaper zijn geworden. Een verzoek via het pensioenregister wordt gezien als een wettelijk verzoek om slapersinformatie te verstrekken. Het is dan ook bijna onvermijdelijk om ook aan degenen die slaper zijn geworden voor 1 januari 2008 informatie te verstrekken. In 2009 is bij de uitvoerder, Syntrus Achmea, een project gestart voor de tijdige invoering van het pensioenregister.

FVP-regeling: geen nieuwe instroom per 1 januari 2011

De Stichting Financiering Voortzetting Pensioenverzekering (FVP) helpt werklozen van 40 jaar en ouder pensioen op te bouwen. FVP heeft in december 2008 bekendgemaakt dat de FVP-regeling een jaar langer blijft bestaan. De regeling loopt nu door tot 1 januari 2011. Werknemers die vóór 2011 in de WW terecht komen, kunnen nog een FVP-bijdrage aanvragen. Werknemers die na deze datum WW-gerechtigd worden niet meer. Werknemers die in 2010 werkloos worden, kunnen geconfronteerd worden met een korting op hun FVP-bijdrage. Het FVP-bestuur beslist daar later over. Voor het bestuur staat dit onderwerp in 2010 op de agenda.

Beleggingsbeleid

Toezichthouder DNB gaf in september aan dat uit eigen DNB-onderzoek blijkt dat een aantal pensioenfondsen de risico's onderschat waaraan zij in hun beleggingsbeleid blootstaan. De beleggingsverliezen in 2008 zijn behalve op de ernst van de crisis en het gevoerde strategische beleid voor een deel ook terug te voeren op de uitvoering van het beleid, aldus DNB. Het DNB-rapport is geanonimiseerd en doorgestuurd naar de commissie Frijns. Deze commissie heeft in opdracht van minister Donner onderzoek gedaan naar het beleggingsbeleid van pensioenfondsen en in het bijzonder het risicobeheer. DNB wil in overleg met de sector kijken waar zo nodig zaken kunnen worden aangescherpt. DNB erkent dat dit geen eenvoudige klus is, want het beleggingsbeleid van pensioenfondsen is lavenen tussen het invullen van een reële ambitie enerzijds en het vermijden van structurele onderdekking anderzijds.

Ook de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen (VB) heeft onderzoek gedaan naar de beleggingen van bedrijfstakpensioenfondsen. Op 18 november bracht VB haar rapport uit 'Bedrijfstakpensioenfondsen en de kredietcrisis: aanbevelingen voor het beleggingsbeleid'. De kernboodschap in dit rapport is de oproep aan ieder bestuur van een bedrijfstakpensioenfonds om stil te staan bij de wijze waarop het zijn verantwoordelijkheid voor het beleggingsbeleid en de uitvoering daarvan draagt. Zijn de mandaten helder en dusdanig dat het bestuur nog 'in control' kan zijn? Wordt er voldoende gerapporteerd door de vermogensbeheerder en is het bestuur in staat om te sturen naar aanleiding van die rapportages? De beheersing van de beleggingsrisico's en het riskmanagement behoren bij ieder bedrijfstakpensioenfonds prominent op de agenda te staan. Er staan aanbevelingen in voor het beleggingsbeleid. Zo pleit de VB voor overheidsobligaties, waarbij de rente is gekoppeld aan de inflatie. In het rapport worden ook antwoorden gegeven op veelgestelde vragen die bij het publiek leven over beleggingen van pensioenfondsen.

Goed pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance)

In 2005 publiceerde de Stichting van de Arbeid (STAR) de "Principes voor goed pensioenfondsbestuur". Deze principes bieden kaders voor zorgvuldig bestuur, intern toezicht, verantwoording, deskundigheid, openheid en communicatie. Maar ook andere regels spelen een rol: zo is de Code Tabaksblat van belang voor het beleggingsbeleid. Sinds 2007 zijn de Principes voor goed pensioenfondsbestuur van de STAR verankerd in de Pensioenwet. De bedoeling van de principes is dat een pensioenfondsbestuur weet waarvoor het verantwoordelijk is en hoe het die verantwoordelijkheid moet dragen en moet afleggen.

Zelfevaluatie

Besturen moeten een procedure vaststellen voor een periodieke zelfevaluatie. Het gaat om het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden afzonderlijk. In 2009 heeft het bestuur vastgesteld hoe invulling gegeven dient te worden aan de zelfevaluatie van het bestuur. Doel van de zelfevaluatie is de kwaliteit van het bestuur in stand te houden en/of te verbeteren. Het bestuur heeft ervoor gekozen de zelfevaluatie te laten uitvoeren door een extern bureau. De zelfevaluatie van het bestuur zal in 2010 plaatsvinden.

Risicobeheer en compliance

Risicobeheer en compliance vormden in 2009 een speerpunt voor DNB. Pensioenfondsbesturen moeten voldoen aan alle wet- en regelgeving en controle hebben over alle risico's die zich voordoen. DNB hanteert hiervoor het FIRM-model met een beschrijving van tien risicocategorieën. FIRM staat voor Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode. De Pensioenwet verplicht het bestuur tot het treffen van maatregelen voor een integere en beheerste bedrijfsvoering. Deze verplichting gaat verder dan de gedragscode die het bestuur nu al heeft. Het gaat om een risicobeleid, waarbij integriteitsrisico's en ook andere risico's in kaart worden gebracht.

In 2009 zat het bestuur van het fonds in een proces van herbezinning op het eigen functioneren voordat de financieel economische crisis toesloeg. Dit proces kwam o.m. tot uiting in:

- het inzetten van een verbetertraject voor wat betreft de relatie met, met name de vermogensbeheerder, hetgeen tot uitdrukking kwam in het aantrekken van een externe beleggingsadviseur die samen met het bestuur moet zorgen voor een professionele “tegenkracht” ten aanzien van de fiduciair manager;
- veel aandacht voor het bevorderen van de deskundigheid van het bestuur;
- verder onderzoek en de haalbaarheidsstudie in het kader van samenwerking van bedrijfstakpensioenfondsen in de bouw aanlevering. Een van de uitkomsten van het onderzoek is dat er significante schaalvoordelen te behalen zijn op de kernactiviteiten pensioenadministratie en vermogensbeheer. Fusie biedt ook de gelegenheid om een bestuursmodel zodanig in te richten dat optimaal kan worden voldaan aan de eisen van goed pensioenfondsbestuur en waardoor professionaliteit, deskundigheid en grip op de uitvoering in de toekomst kunnen worden gewaarborgd. Er is in 2009 onderzoek gedaan naar de consequenties en naar de te nemen stappen, indien de BPF-en in de toekomst gaan fuseren en tot het fusiemoment gaan samenwerken. Hierover is een eindrapport opgesteld.

Het doel van de acties is het op korte termijn systematisch verder verbeteren van het functioneren van het bestuur, de financiële opzet en de risicobeheersing. Basis daarvoor is een Plan van Aanpak met daarin opgenomen een concrete planning van de verbetertrajecten ten aanzien van o.a. risicobudgettering, balansmonitoring, strategische beheersopzet, taakafbakening bestuur vs. fiduciair vermogensbeheerder, monitoring en evaluatie vermogensbeheerder, zelfevaluatie en deskundigheidsbevordering.

Principes bij beloningsbeleid

Op 6 mei 2009 hebben DNB en AFM de “Principes voor beheerst beloningsbeleid” gepubliceerd¹ (verder: de Principes). De Principes zijn gericht op de financiële ondernemingen en op pensioenfondsen die onder toezicht staan van DNB of AFM. In een gezamenlijke brief van 24 juni 2009 aan de pensioenfondsen hebben DNB en AFM duidelijk gemaakt dat het beloningsbeleid ook bij pensioenfondsen en hun uitvoerders in lijn moet zijn met de Principes.

In de kern is het doel van de Principes: het tegengaan van “perverse beloningsprikkels”. Met naleving van de Principes zijn soliditeit, integriteit en voldoen aan verwachtingen bij belanghebbenden van het pensioenfonds gediend. Pensioenfondsen moeten de Principes concreet toepassen op hun situatie en daartoe hun beloningsbeleid kritisch tegen het licht houden en waar nodig aanpassen. Het gaat daarbij niet alleen om de beloning van bestuurders, maar ook om uitbestede werkzaamheden van het pensioenfonds.

Deskundigheidsbevordering

Het bestuur heeft in 2009 een nieuw deskundigheidsplan opgesteld als resultante van de deskundigheidstoets die eind 2008 is afgelegd. Hieruit is vervolgens een opleidingsplan opgesteld waarbij een concreet voorstel is gedaan voor de opleidingen die het bestuur, maar ook deelnemersraad en verantwoordingsorgaan in 2010 zullen volgen, om zo in 2010 aan de vereiste deskundigheidsnorm te voldoen.

Opleidingen worden zowel collectief als individueel vormgegeven. Er zijn bestuursleden die individueel opleidingsdagen vermogensbeheer hebben gevolgd. Daarnaast worden er jaarlijks minimaal twee opleidingsdagen voor het bestuur georganiseerd, waarbij een (actueel) onderwerp wordt behandeld. In 2009 is o.a. het onderwerp Maatschappelijk Verantwoord Beleggen en Risicomanagement behandeld. Het onderwerp Risicomanagement wordt in 2010 verder uitgediept. Daarnaast volgt er een aantal opleidingsdagen ter verhoging van de deskundigheid van het gehele bestuur.

Intern toezicht

In 2009 heeft het bestuur opdracht verleend aan een visitatiecommissie om een visitatie uit te voeren. De uitvoering van de visitatie heeft plaatsgevonden op 8 februari 2010. Het rapport van de visitatiecommissie is in april 2010 besproken met het bestuur en op 3 mei 2010 met een delegatie van het bestuur.

Algemeen oordeel van de visitatiecommissie

De indruk van de visitatiecommissie is over het geheel genomen nog niet positief. Op basis van de documentatie en de gevoerde gesprekken is de visitatiecommissie van mening dat het bestuur van het pensioenfonds een aantal zaken meer professioneel moet regelen.

1. De principes zijn een nationale invulling van de beloningsprincipes die op 2 april 2009 werden aangenomen door het Financial Stability Forum van de G20 in Londen.

Belangrijkste bevindingen van de visitatiecommissie

1. De bestuursvergadering en de commissievergadering zijn sterk administratief-procesmatig ingericht.
2. Een jaarplan ontbreekt.
3. De deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan opereren niet naar behoren.
4. Kosten zijn aan de hoge kant.
5. De financiële positie van het pensioenfonds is precair.
6. Er is geen recente ALM-analyse.
7. Er is een goed communicatieplan.
8. Checks and balances zijn onvoldoende ontwikkeld

Belangrijkste aanbevelingen van de visitatiecommissie

1. Blijf de fusieplannen de hoogste prioriteit geven.
2. Richt medezeggenschap beter in.
3. Zorg dat de beleggingscommissie een meer adviserende rol vervult.
4. Voer een “quick scan” ALM-analyse uit.

Het bestuur heeft hierop als volgt gereageerd:

Algemeen

Het bestuur is het eens met het merendeel van de genoemde bevindingen. De bevindingen zijn besproken binnen het bestuur. De bestuursleden hebben deze visitatie als leerzaam ervaren. Het bestuur erkent dat zij als klein fonds kwetsbaar is en zoekt derhalve zelf actief naar samenwerkingsverbanden. Het bestuur zit midden in een verbetertraject ten aanzien van de professionalisering van de bestuurlijke structuur.

Lopende ontwikkelingen

Vooruitlopend op de uitkomsten van de visitatie heeft het bestuur al een aantal zaken opgepakt. Zo worden de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan vaker geïnformeerd over (financiële) ontwikkelingen bij het fonds, krijgen zij alle vergaderstukken direct toegestuurd en wordt er een opleidingsplan gemaakt. Hiermee wordt enerzijds de medezeggenschap en anderzijds de deskundigheid beter georganiseerd. Tevens worden de notulen van bestuurs- en commissievergaderingen zo geschreven dat de discussies en de totstandkoming van de besluitvorming duidelijker worden weergegeven.

Deskundigheid

Het bestuur is op een gestructureerde wijze bezig om zowel op collectief als op individueel niveau te werken aan een continue verbetering van de deskundigheid. Dit gebeurt door middel van studiedagen en persoonlijke opleidingsplannen van alle bestuursleden. Daarnaast voert het bestuur in 2010 een zelfevaluatie uit.

Financiële Positie van het fonds

Het bestuur onderschrijft het belang om de financiële positie van het fonds te verbeteren. Het bestuur heeft onder andere een ALM Quick Scan en een Risicobudgettering studie laten uitvoeren en er wordt, vanuit het transparantie oogpunt, met regelmaat gerapporteerd aan DNB. In het verlengde hiervan zal het bestuur nauw betrokken blijven bij de fusiegesprekken die plaatsvinden tussen een zevental fondsen in de bouwtoelevering. Gezamenlijk kunnen kosten worden bespaard en de risico's beter gespreid. Ook de dekingsgraad kan zo beter worden beheerst.

Beleggingen

Markontwikkelingen

Terugblik op 2009

Het jaar 2009 stond net als 2008 in het teken van de kredietcrisis. De economische groei bereikte dieptepunten die alleen hun evenknie vonden in de depressiejaren van de jaren dertig van de vorige eeuw. Vooral de instortende export raakte de groei heel hard. Consumptie van duurzame consumptiegoederen ging eveneens fors onderuit.

Vanaf maart kwam er een herstel op de kapitaalmarkten door de acties van centrale banken en overheden die actief leningen kochten en door fiscale hulp. In Europa hielp o.a. de subsidie om oude auto's te slopen bij aanschaf van een andere auto. In Duitsland was er daarom al in het tweede kwartaal economische groei. Vanaf het derde kwartaal was er in vele landen, gelukkig ook in Nederland, groei. De inflatie sloeg in vele landen door de val van de olieprijs om in deflatie. Later in het jaar steeg de inflatie licht door de weer sterk herstellende olieprijs. De kerninflatie, inflatie zonder de volatiele componenten energie en voedsel, werd door de erg lage bezettingsgraad en de hoge werkloosheid zeer laag.

Diverse Emerging Markets hadden minder last van de financiële crisis. Het herstel via fiscale hulp was snel en groot. China investeerde in razend tempo enorme bedragen in infrastructuur. Ook de groei in India en Indonesië bleef enigszins op peil. Landen die erg afhankelijk zijn van export zoals Rusland, Mexico en Korea hadden het economisch moeilijker.

Door de malaise kon de korte rente dicht bij 0% blijven in veel landen. De lange rente moest toch per saldo omhoog, omdat de angst voor deflatie omsloeg in angst voor inflatie door te veel actief kwantitatief verruimen (=geld drukken) door centrale banken. Van januari tot juni steeg de 10 jaars rente in Duitsland van net beneden 3,0% tot 3,7%. Daarna trad weer enige daling op tot 3,4% eind 2009. De 30 jaar swap rente steeg van 3,5% aan het begin van het jaar tot bijna 4% aan het eind van het jaar.

Credits (bedrijfsobligaties) deden het uitstekend in 2009. Investment grade credits brachten meer dan 15% op en high yield zelfs bijna 50%. Ook voor convertibles was het een topjaar met ruim 30%.

Aandelen van de ontwikkelde landen kregen rake klappen tot maart, maar lieten daarna een mooi herstel zien. De S&P500 steeg 23,5% en de AEX 36,3%. Emerging Markets deden het nog veel beter met een stijging van 72,7%.

Voor vastgoed als laatcyclische sector was 2009 een moeilijk jaar. Op de beleggersmarkt is sprake geweest van een scherpe daling van transactievolumes, met name in kantoren en bedrijfsruimten. Door de afgenomen vraag zijn de aanvangsrendementen iets verder opgelopen ten opzichte van eind 2008. Markthuren zijn in alle sectoren gedaald en de concurrentie tussen locaties is verder toegenomen: op de goede locaties zijn de markthuren weinig gedaald, op de mindere locaties is de daling van markthuren veel groter geweest. De combinatie van gedaalde vraaghuren en iets opgelopen aanvangsrendementen hebben geleid tot afwaarderingen in alle sectoren. Ook hier hebben winkels tot nu toe het minst te lijden gehad van de recessie.

In 2009 zijn de risicopremies op hypotheekleningen hoog gebleven als gevolg van de ontwikkelingen op de financiële markten, wat resulteerde in hoge marges op particuliere en zakelijke hypotheekleningen. Om de woningmarkt een impuls te geven is de limiet voor woninghypotheekleningen met een Nationale Hypotheek Garantie verhoogd. De zakelijke hypotheekmarkt kenmerkte zich in 2009 door een toename in de voorzieningen die zijn getroffen voor dubieuze debiteuren.

Beleggingen in het verslagjaar

Hieronder maakt het fonds een onderscheid tussen het liquide en het minder liquide deel van de portefeuille. Dit is gedaan als oplossing voor minder liquide categorieën die een storende invloed zouden kunnen hebben op de z-score. Dit komt omdat er niet elk moment of per direct bijvoorbeeld een bedrijfspand of hypotheek gekocht of verkocht kan worden. Daarnaast kan het verzekeringskarakter ook een storende invloed hebben zoals bij de LDI fondsen. Deze laatste zijn gericht op het (in gewenste mate) afdekken van het renterisico op de balans van het pensioenfonds en niet op het behalen van (out-)performance. Ten aanzien van de LDI fondsen wordt in beginsel dan ook een 'buy-and-hold' strategie gevoerd.

Onderstaande tabel laat de beleggingen in procenten zien van 2009 en 2008.

CATEGORIE	Portefeuille 2009			Portefeuille 2008	
	Weging 31/12/2009	Bedragen x Euro miljoen 31/12/2009	Norm 2009	Weging 31/12/2008	Norm 2008
<i>Liquide portefeuille</i>	51,6%	67,9	49,5%	53,0%	53,0%
<i>Illiquide portefeuille</i>	48,4%	63,8	50,5%	47,0%	47,0%
Totaal portefeuille	100%	131,7	100%	100%	100%
<i>Liquide portefeuille</i>					
Aandelen	65,0%	44,1	63,9%	51,4%	53,1%
Opportunities I*	11,5%	7,8	10,2%		
Converteerbare Obligaties*				7,4%	7,2%
Grondstoffen*				2,1%	2,3%
Alternatieve investeringen**				4,1%	4,6%
GTAA				7,7%	7,8%
Totaal zakelijke waarden	76,5%	51,9	74,1%	72,7%	75,0%
Obligaties (incl. Credits)	24,1%	16,3	25,9%	25,0%	25,0%
Leningen op schuld- bekentenis	0,2%	0,1	0,0%	0,3%	0,0%
Cash	-0,8%	0,5	0,0%	2,0%	0,0%
Totaal vastrentende waarden	23,5%	16,0	25,9%	27,3%	25,0%
Totaal Liquide portefeuille	100%	67,9	100%	100%	100%
<i>Illiquide portefeuille</i>					
Hypotheken	20,6%	13,1	24,7%	27,9%	39,7%
Illiquide Alternatieve investerings	1,0%	0,7	4,1%		
Illiquide GTAA	1,6%	1,0	7,6%		
Vastgoed	12,9%	8,2	18,0%	20,4%	37,2%
LDI	63,9%	40,7	45,6%	51,7%	23,1%
Totaal illiquide portefeuille	100%	63,8	100%	100%	100%

* De Opportunities I portefeuille bestaat uit Commodities (grondstoffen) en Converteerbare obligaties. Deze worden vanaf 2009 als één categorie weergegeven, de tabel heeft nog een splitsing omdat het in 2008 nog niet gebeurde.

** Gedurende het verslagjaar zijn de categorieën Alternatieve investeringen en GTAA in de illiquide portefeuille geplaatst, de zgn afbouwportefeuille

Rendement van de beleggingsportefeuille

Bemoedigende detailhandelsverkopen, het aantrekkende consumentenvertrouwen en een onverwachte daling van de werkloosheid in de VS waren tekenen dat de economie zich stabiliseerde. De verlaging van de kredietbeoordelingen van enkele Eurolanden zorgden voor enige beroering. Bedrijfsobligaties deden het uitstekend door te profiteren van de aantrekkende markt.

Het rendement van de portefeuille wordt afgezet tegen een meetlat (de zogenaamde benchmark) om de resultaten te kunnen beoordelen. Het rendement van de totale portefeuille bedroeg in 2009 9,6%. De benchmark bedroeg 9,7%. In 2008 bedroeg de performance -17,6% en de benchmark -12,8%.

In de tabel hieronder worden de absolute rendementen per categorie en van de totale portefeuille over 2009 weergegeven.

Rendementen %	2009		Out/Under performance
	Portefeuille	Benchmark	
LIQUIDE PORTEFEUILLE			
Aandelen	28,8	32,0	-2,4
Opportunities I	31,5	24,1	6,0
Converteerbare Obligaties			
Grondstoffen			
Alternatieve investeringen			
GTAA			
Obligaties (incl. Credits)	27,3	22,5	3,9
Leningen op schuldbekentenis	5,9	4,7	1,1
Cash	0,0	0,0	0,0
Totaal Liquide Portefeuille	29,0	28,9	0,1
ILLIQUIDE PORTEFEUILLE			
Hypotheken	0,8	3,1	-2,2
Illiquide Alternatieve investeringen	4,9	4,9	0,0
Illiquide GTAA	8,9	8,9	0,0
Direct onroerend goed	-12,4	-12,4	0,0
Sub Totaal Portefeuille	27,6	28,9	-1,0
LDI	-7,9	-7,9	0,0
Totaal Portefeuille	9,6	9,7	-0,1

Evaluatie van de beleggingsportefeuille

Evaluatie illiquide portefeuille

- Afbouwportefeuille Funds of Hedge Funds / GTAA
Gedurende het jaar is de afbouw verder doorgezet. Nog steeds moet rekening worden gehouden met de geringe liquiditeit. De verkoop vond ook dit jaar plaats afhankelijk van de verkoopmogelijkheden (liquiditeit in de markt).
- LDI (Liability Driven Investments, vanuit de verplichtingen gedreven beleggingen)
Er is besloten om een afdekking na te streven van circa 75% van het renterisico van de verplichtingen. De LDI pools waarmee dit wordt gerealiseerd zijn in 2009 in waarde gedaald. De waardedaling van de LDI pools vond plaats als gevolg van de lichte stijging van de Europese kapitaalmarktrente. Hierdoor daalde echter ook de waarde van de pensioenverplichtingen op marktwaarde. Omdat niet alle rente exposure van de verplichtingen was gematcht ging de stijging van de rente per saldo gepaard met een stijging van de dekkingsgraad.
- Leningen op schuldbekentenis
Dit betreft een aflopende asset categorie, hier vindt geen actief beleid plaats.
- Vastgoed
Op basis van de cijfers van ROZ/IPD laten zowel het Achmea Dutch Retail Property als het Achmea Dutch Office Fund een positief totaalrendement zien. Bij het Achmea Dutch Residential Fund en het Achmea Dutch Industrial Property Fund zijn de afwaarderingen hoger uitgevallen dan de huuropbrengsten en dit heeft geresulteerd in een negatief totaalrendement voor beide fondsen over 2009.
- Hypotheken
Gedurende 2009 is voor zowel het Particuliere als het Zakelijke Hypothekenfonds de vaste risico-opslag in het waarderingsmodel aangepast in een opslag die meebeweegt met de risicopremies in de markt. Het relatieve rendement van beide hypothekenfondsen is over 2009 negatief als gevolg van een toename in deze risico-opslag.

Evaluatie liquide portefeuille

- Aandelen
De wereldwijde aandelenportefeuille boekte begin 2009 verlies, maar liet daarna een herstel zien. Bemoedigende detailhandelsverkoop, het aantrekkende consumentenvertrouwen en een onverwachte daling van de werkloosheid in de VS waren tekenen dat de economie zich stabiliseert.
- Converteerbare obligaties
De negatieve resultaten van 2008 zijn goed hersteld. Het verdere herstel van de markten heeft duidelijk bijgedragen aan dit resultaat. Daarnaast heeft de primaire markt (= nieuw uitgegeven obligaties) attractieve beleggingsmogelijkheden geboden, wat ook heeft bijgedragen aan het totale resultaat.
- Grondstoffen
Het grondstoffenfonds werd in de tweede helft van 2008 en het eerste kwartaal van 2009 geraakt door de kredietcrisis, maar is de afgelopen kwartalen hersteld.
- Obligaties
De staatsobligaties hadden in 2009 voornamelijk te maken met lage rentestanden. De verlaging van de kredietbeoordelingen van enkele Euro landen zorgden op de valreep nog voor enige beroering. Bedrijfsobligaties en obligaties uit Opkomende Markten (EM Debt) deden het uitstekend door te profiteren van de aantrekkende markt. Dit droeg bij tot het herstel van de portefeuille.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad van het fonds steeg in het afgelopen jaar van 81,6% naar 87,8%, een stijging van 6,2%. Dit resultaat was, behalve aan een licht stijgende rente, te danken aan goede rendementen op aandelen, obligaties en convertibles. Gedurende het verslagjaar is het streven naar een nominaal matchpercentage versus de verplichtingen van 75% gehandhaafd. Per einde van het verslagjaar was het renterisico voor circa 77% van de verplichtingen afgedekt door de vastrentende waarden portefeuille in combinatie met de LDI-pools van F&C.

De Z-score over 2009

De z-score wordt ieder jaar berekend en laat het verschil zien tussen de daadwerkelijk behaalde opbrengst en de vooraf afgesproken meetlat.

De z-score 2009 van het Pensioenfonds was -0,06. Het resultaat was derhalve een licht negatieve afwijking.

De cumulatieve z-score is een rekenkundige methode om na te gaan of het fonds over een periode van vijf kalenderjaren aan haar opbrengst verplichting voldoet. Er kan vrijstelling worden verzocht door een werkgever als over deze periode de feitelijk behaalde opbrengst van het fonds significant negatief afwijkt van de opbrengst van haar meetlat. Een significante afwijking is een cumulatieve z-score van -1,28 (oude stijl) of lager.

De cumulatieve z-score tot en met 2009 is -1,23. Het pensioenfonds voldoet met deze score wel aan de gestelde normen waardoor er geen vrijstelling kan worden verzocht door een werkgever in de bedrijfstak.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

Het fonds heeft het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) via F&C in haar beleggingsbeleid geïntegreerd en wil zich via haar vermogensbeheerder(s) als duurzaam belegger opstellen. Daartoe wordt er rekening gehouden met wettelijke verplichtingen en maatschappelijke ontwikkelingen zoals onder andere zijn vastgelegd in de Code Tabaksblad.

Op jaarbasis (en indien nodig frequenter) wordt door F&C een prioriteitenlijst samengesteld op basis van een combinatie van top down- (macro-economische risico's op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur) en bottom up factoren (input van het fonds, mogelijkheid tot beïnvloeding en het belang in bepaalde ondernemingen). Tevens wordt een aantal criteria op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur (ESG-criteria) vastgesteld.

Hiermee wordt geselecteerd, actief gebruik gemaakt van het spreek- en stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen en een constructieve dialoog (engagement) aangegaan met ondernemingen in de portefeuille. Tenslotte laat het fonds een beleggingsbeleid uitvoeren waarbij bedrijven die clusterbommen en landmijnen produceren worden uitgesloten bij Europese, Pacifische en Japanse aandelen. Daarnaast worden de passieve Amerikaanse aandelen vergeleken met een geschoonde index.

Vooruitblik 2010

Naar verwachting zal de economische groei in 2010 verder herstellen. De groei zal in de VS duidelijk hoger zijn dan in Europa. In Emerging Markets zal de groei opnieuw gemiddeld 4% hoger kunnen zijn dan in de Mature Markets. De inflatie zal zeer laag blijven door de lage (en zelfs dalende) kerninflatie, maar de inflatie zal naar verwachting niet omslaan in deflatie door de stijging van de grondstoffenprijzen. Al met al levert dit een goed klimaat op voor belegging in aandelen.

2010 kan echter ook een volatiel jaar worden voor aandelen met misschien minder goede opbrengsten als centrale banken te ruw hun beleid van zeer ruime liquiditeit terugdraaien. Per saldo wordt zelfs bij het gedeeltelijk terugschroeven van het ruime monetaire beleid toch een goede opbrengst van aandelen verwacht, vooral in Emerging Markets.

Voor bedrijfsobligaties is een economisch herstel waarbij men voorzichtig is met het aangaan van extra schulden zeer gunstig. Het grootste deel van de daling van de credit spreads is echter reeds achter de rug.

De korte rente kan nog langdurig zeer laag blijven. Misschien worden de korte rentes na het derde kwartaal verhoogd uit angst voor het ontstaan van bubbels op de kapitaalmarkt. De in vele landen zeer hoge werkloosheid en de zeer lage kerninflatie maken het wel degelijk mogelijk dat centrale banken wachten met verhogingen tot 2011.

De 10-jaars rente in Duitsland zou in een range van 3-4% kunnen blijven. De aantrekkende economische groei zou moeten leiden tot een hogere reële rente, maar de inflatieangst vanwege het te ruime monetaire beleid zou kunnen afnemen, vooral als de kerninflatie verder daalt. Daardoor zou de rente per saldo niet zo veel hoeven te veranderen.

Het risicoscenario is dat het vertrouwen niet voldoende terugkomt om de groei duurzaam te maken terwijl overheden ondertussen reeds wel belastingverhogingen aankondigen en minder gaan uitgeven. Dat zou een aanzienlijke daling op de aandelenmarkten veroorzaken met een opnieuw behoorlijk oplopen van de creditspreads. De lange rente op veilige staatsleningen kan dan behoorlijk dalen. Dat is overigens onzeker, omdat de markt in die situatie op lange termijn verder uit de hand lopende overheidstekorten kan gaan verwachten.

Kerngegevens

Meerjarenoverzicht kerngegevens

(bedragen in eenheden van duizend euro)

	2009	2008	2007	2006	2005
Voorziening pensioenverplichtingen	151.740	127.301	93.588	94.186	88.566
Algemene reserve			29.793	23.485	15.770
Cumulatief verliessaldo	(18.578)	(23.468)			
Resultaat verslagjaar	4.890	(53.261)	8.156	7.715	5.570

Resultaat boekjaar

(bedragen in eenheden van duizend euro)

De rekening van lasten en baten laat een resultaat over 2009 zien van (4.890). Dit resultaat kan als volgt worden toegelicht:

	2009	2008	2007	2006	2005
Resultaat op intrest	5.790	(27.300)	(1.194)	3.493	8.019
Resultaat op kosten	(64)	(226)	(567)	32	(179)
Resultaat op premies, sterfte en overige technische grondslagen	1.088	298	1.475	1.495	1.656
Resultaat als gevolg van verandering markttrente	8.160	(23.562)	9.785	3.558	(3.558)
Resultaat op toeslagverlening	-	-	(1.343)	(1.002)	(848)
Overige resultaten	(10.084)	(2.471)	-	139	480
Resultaat	4.890	(53.261)	8.156	7.715	5.570

Stand van de voorzieningen en reserves

(bedragen in eenheden van duizend euro)

Het verloop van de voorziening en reserves is als volgt weer te geven:

	2009	2008	2007	2006	2005
Voorziening pensioenverplichtingen					
Stand eind vorig boekjaar	127.301	93.588	94.186	88.566	79.915
Stelselwijziging*	-	-	1.848	-	-
Normale vermeerdering	24.439	33.689	5.996	4.465	6.450
Toeslagverlening	-	-	1.343	1.002	848
Vermeerdering omrekening	-	24	(9.785)	153	1.353
Stand eind boekjaar	151.740	127.301	93.588	94.186	88.566
Algemene reserve					
Stand eind vorig boekjaar	(23.468)	29.793	23.485	15.770	10.200
Stelselwijziging*	-	-	3.756	-	-
Toevoeging/onttrekking uit resultaat	4.890	(53.261)	2.552	7.715	5.570
Stand eind boekjaar	-	-	29.793	23.485	15.770
Cumulatief verliessaldo	(18.578)	(23.468)	-	-	-

* In verband met de waardering op basis van de uitgangspunten van het FTK is deze stelselwijziging in 2007 vermeld.

Verlag van het Verantwoordingsorgaan

Boekjaar 2009

Het verantwoordingsorgaan heeft in het kader van haar taakuitoefening in 2010 kennis genomen van het jaarverslag en de jaarrekening 2009, de actuariële toelichting bij de jaarrekening in het actuariële rapport, het rapport van de certificerende actuaaris, de accountantsverklaring, de notulen van de bestuursvergaderingen, de reglementen en de ABTN.

Het verantwoordingsorgaan heeft de volgende bevindingen.

Het handelen van het bestuur in algemene zin

Het verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur correct en adequaat heeft gereageerd op de door het VO gestelde vragen en/of opmerkingen. Door het bestuur is maximale openheid betracht.

Het door het bestuur uitgevoerde beleid gedurende 2009

Op basis van de verstrekte informatie wordt het gevoerde beleid door ons als deskundig en correct ervaren.

Premiebeleid

Het verantwoordingsorgaan heeft geconstateerd dat het fonds een gedegen premiebeleid voert echter door de sterke daling de dekkingsgraad heeft het bestuur er terecht voor gekozen om, volgens het herstelplan, per 1 januari 2009 en 1 juli 2009 de premies te verhogen.

Beleggingsbeleid (inclusief Corporate Governance en Verantwoord Beleggen)

Het verantwoordingsorgaan heeft zich over het beleggingsbeleid 2009 slechts een beperkt oordeel kunnen vormen. Er is echter wel geconstateerd dat gedurende 2009 het beleggingsbeleid, naar aanleiding van de ontwikkelingen op de financiële markten, wel is bijgesteld en dat het bestuur erg actief bezig is met het beleggingsbeleid.

Financiële positie van het fonds en risicobeleid

Het verantwoordingsorgaan heeft geconstateerd dat de financiële positie van het fonds sterk verminderd is en is op de hoogte van de status van het herstelplan

Toeslagbeleid

Het verantwoordingsorgaan heeft gekeken naar het toeslagbeleid van het fonds en naar de voorwaardelijkheid van de indexatie. Het verantwoordingsorgaan acht het toeslagbeleid van het fonds noodzakelijk en gedegen en richting alle betrokkenen te verantwoorden.

Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur

Het verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur zorgvuldig en transparant communiceert.

Oordeel

Op grond van het voorgaande komt het verantwoordingsorgaan tot het volgende oordeel.

Het verantwoordingsorgaan van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie is van oordeel dat:

- het bestuur voldoende informatie aan het verantwoordingsorgaan heeft verstrekt om zich een volledig oordeel te kunnen vormen.
- het handelen van het bestuur in 2009 in overeenstemming is geweest met de statuten en reglementen
- het bestuur in 2009 een consistent beleid heeft gevoerd, waarbij de belangen van alle betrokkenen afgewogen en geborgd zijn.

Aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan heeft de volgende aanbevelingen aan het bestuur:

- Het verantwoordingsorgaan heeft geconstateerd dat het bestuur reeds stappen heeft ondernomen om het gevoerde beleggingsbeleid te heroverwegen en geeft het bestuur aan kritisch te blijven kijken naar risico's voor de toekomst ten aanzien van beleggingen en risico's.

Amsterdam, juni 2010

Reactie van het bestuur

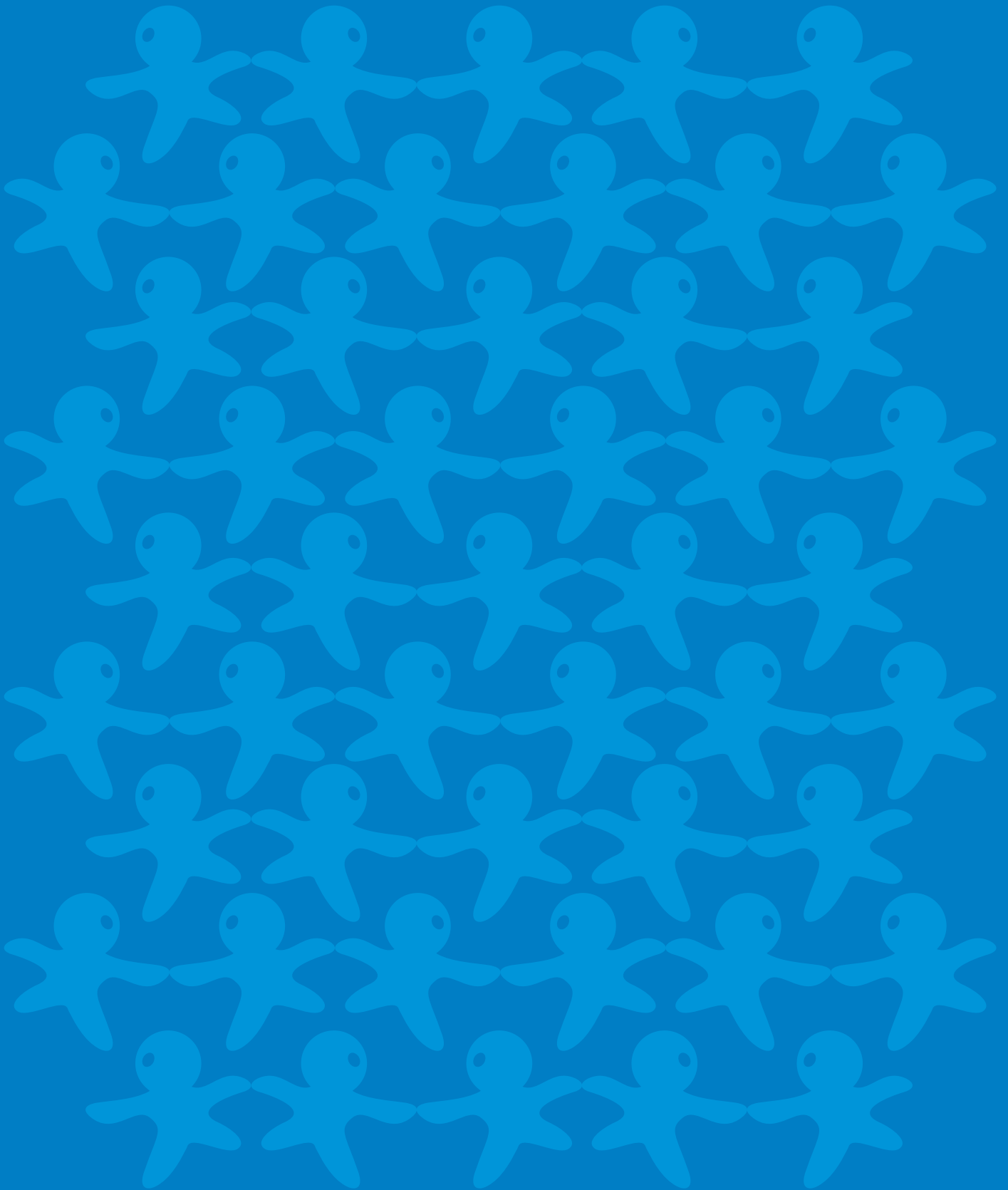
Het bestuur kan zich vinden in de aanbevelingen van het verantwoordingsorgaan en neemt deze ter harte.

Ook zal het bestuur in 2010 meer investeren in deskundigheidsbevordering voor het verantwoordingsorgaan.

The background features stylized human figures in various shades of blue and dark blue. One figure is prominent in the foreground, appearing to be in a dynamic pose. Other figures are visible in the background, some with circular heads and others with more abstract shapes. The overall composition is abstract and modern.

Jaarrekening

2009

Balans per 31 december 2009 (na resultaatbestemming)

(in eenheden van duizend euro)

		31 december 2009	31 december 2008
ACTIVA			
Beleggingen	(1)		
<i>Beleggingen voor risico pensioenfonds</i>			
Zakelijke waarden		58.986	43.442
Vastrentende waarden		70.806	53.271
Derivaten		-	3
Overige beleggingen		<u>2.853</u>	<u>5.377</u>
		132.645	102.093
Vorderingen en overlopende activa	(2)		
Premies		419	405
Overige vorderingen		<u>613</u>	<u>535</u>
		1.032	940
Liquide middelen	(3)	<u>840</u>	<u>16.575</u>
		<u>134.517</u>	<u>119.608</u>
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	(4)		
Cumulatief verliessaldo		(18.578)	(23.468)
Technische voorzieningen	(5)	151.740	127.301
Overige schulden en overlopende passiva	(6)	<u>1.355</u>	<u>15.775</u>
		<u>134.517</u>	<u>119.608</u>

Staat van baten en lasten over 2009

(in eenheden van duizend euro)

		31 december 2009	31 december 2008
€ €			
BATEN			
Premiebijdragen risico pensioenfonds	(7)	10.199	7.457
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	(8)	9.296	(22.936)
		<u>19.495</u>	<u>(15.479)</u>
LASTEN			
Mutatie technische voorzieningen	(9)		
Pensioenopbouw		8.061	5.790
Rentetoevoeging		3.506	4.364
Toegenomen levensverwachting		5.818	-
Onttrekking voor pensioenuitkeringen		(3.519)	(2.999)
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten		(70)	(73)
Wijziging marktrente		(8.160)	23.562
Wijziging overige actuariële uitgangspunten		3.354	2.954
Waardeoverdrachten		14.947	(230)
Overige mutaties		<u>502</u>	<u>345</u>
Totaal mutatie technische voorzieningen		24.439	33.713
Pensioenuitkeringen	(10)	3.858	3.034
Pensioenuitvoeringskosten	(11)	950	896
Saldo overdrachten van rechten	(12)	(14.963)	108
Premies herverzekering	(13)	30	21
Overige lasten	(14)	291	10
Saldo boekjaar		<u>4.890</u>	<u>(53.261)</u>
		<u>19.495</u>	<u>(15.479)</u>
Bestemming saldo boekjaar			
Algemene reserve		-	(29.793)
Cumulatief verliessaldo		4.890	(23.468)
		<u>4.890</u>	<u>(53.261)</u>

Toelichting op de balans per 31 december 2009

(in eenheden van duizend euro)

1. Beleggingen

Beleggingen voor risico pensioenfondsen

	Stand per 1 januari	investeringen en verstrekking	Aankopen, nadelige verschillen	Voor- en Verkopen en aflossingen	Stand per 31 december
Zakelijke waarden					
Vastgoed	9.188	48	(883)	(163)	8.190
Aandelen	34.254	17.702	7.704	(8.864)	50.796
	<u>43.442</u>	<u>17.750</u>	<u>6.821</u>	<u>(9.027)</u>	<u>58.986</u>
Vastrentende waarden					
Obligaties	38.535	23.104	1.491	(6.059)	57.071
Participaties in hypotheke	13.495	-	(313)	(54)	13.128
Leningen op schuldbekentenis	147	-	1	(6)	142
Deposito's	1.094	-	-	(629)	465
	<u>53.271</u>	<u>23.104</u>	<u>1.179</u>	<u>(6.748)</u>	<u>70.806</u>
Derivaten					
Derivaten	3	-	212	(1.204)	(989)
Overige beleggingen					
GTAA en Commodities	5.367	4.638	3	(7.165)	2.843
Overige beleggingen	10	-	-	-	10
	<u>5.377</u>	<u>4.638</u>	<u>3</u>	<u>(7.165)</u>	<u>2.853</u>
	<u>102.093</u>	<u>45.492</u>	<u>8.215</u>	<u>(24.144)</u>	<u>131.656</u>
Derivaten met een negatieve waarde	-	-	-	-	989
Beleggingen	<u>102.093</u>				<u>132.645</u>

Uitsplitsing actuele waarde naar waarderingsmethode

Op basis van de stand ultimo boekjaar kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Directe marktnoteringen	Afgeleide marktnoteringen	Waarderings modellen en technieken	Totaal
31 december 2009				
Vastgoed	-	-	8.190	8.190
Aandelen	50.132	664	-	50.796
Obligaties	7.507	49.564	-	57.071
Hypothecaire leningen	-	4.689	8.439	13.128
Leningen op schuldbekentenis	-	142	-	142
Deposito's	465	-	-	465
Derivaten	-	(989)	-	(989)
GTAA en Commodities	2.843	-	-	2.843
Overige beleggingen	6	4	-	10
	<u>60.953</u>	<u>54.074</u>	<u>16.629</u>	<u>131.656</u>

	2009	2008
Zakelijke waarden		
Vastgoed		
<i>Indirecte beleggingen</i>		
Participaties vastgoedfondsen	7.983	9.029
Kortlopende vorderingen inzake vastgoed	193	158
Liquide middelen inzake vastgoed	14	1
	<u>8.190</u>	<u>9.188</u>
Aandelen		
<i>Indirecte beleggingen</i>		
Participaties in aandelenfondsen	50.796	34.254
	<u>58.986</u>	<u>43.442</u>
Totaal zakelijke waarden	<u>58.986</u>	<u>43.442</u>
Vastrentende waarden		
Obligaties		
<i>Indirecte beleggingen</i>		
Participaties in obligatiefondsen	57.071	38.535
	<u>57.071</u>	<u>38.535</u>
Participaties in hypotheekfondsen		
<i>Indirecte beleggingen</i>		
Participaties in hypotheekfondsen	12.795	13.148
Kortlopende vorderingen inzake participaties in hypotheekfondsen	226	340
Liquide middelen inzake participaties in hypotheekfondsen	107	7
	<u>13.128</u>	<u>13.495</u>
Leningen op schuldbekentenis	<u>142</u>	<u>147</u>
Deposito's		
<i>Deposito's</i>	465	1.094
	<u>465</u>	<u>1.094</u>
Totaal vastrentende waarden	<u>70.806</u>	<u>53.271</u>
Derivaten		
Valutaderivaten	-	3
	<u>-</u>	<u>3</u>

	31-12-2009		31-12-2008	
	Positieve waarde	Negatieve waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Derivaten				
<i>Valutaderivaten</i>	-	989	3	-
	<u>-</u>	<u>989</u>	<u>3</u>	<u>-</u>
Totaal derivaten		<u>(989)</u>		<u>3</u>
		<u>-</u>		<u>3</u>

	2009	2008
Overige beleggingen		
GTAA en Commodities		
GTAA	1.034	4.204
Commodities	<u>1.809</u>	<u>1.163</u>
	<u>2.843</u>	<u>5.367</u>
Overige beleggingen		
Liquide middelen inzake beleggingen	<u>10</u>	<u>10</u>
Totaal overige beleggingen	<u>2.853</u>	<u>5.377</u>
Totaal beleggingen	<u>132.645</u>	<u>102.093</u>

2. Vorderingen en overlopende activa

Premies

Aan het eind van het boekjaar vastgestelde nog te ontvangen premies	838	164
Voorziening tegen verlies op premievorderingen	<u>(316)</u>	<u>(15)</u>
	522	149

In volgend boekjaar is nader vastgesteld over:

Te vorderen wegens te laag vastgestelde voorschotten	<u>(103)</u>	<u>256</u>
	<u>419</u>	<u>405</u>

Rekening-courant derden		
Rekening-courant gelieerd Vut-fonds/ Bedrijfstakpensioenfondsen	11	20

Pensioenen		
Uitkeringen	2	-
Waardeoverdrachten	-	223
Uit hoofde van herverzekeringen	<u>-</u>	<u>47</u>
	2	270

Kosten		
Administratiekosten	-	238
Overige kosten	<u>-</u>	<u>7</u>
	-	245

Diversen		
Nog te vorderen Nationale Nederlanden	600	-

Totaal van de overige vorderingen	<u>613</u>	<u>535</u>
--	------------	------------

3. Liquide middelen

Rekening courant Staalbankiers	<u>840</u>	<u>16.575</u>
--------------------------------	------------	---------------

PASSIVA

4. Stichtingskapitaal en reserves

	2009	2008
Solvabiliteit		
Aanwezig eigen vermogen	(18.578)	(23.468)
Minimaal vereist eigen vermogen	6.828	5.729
Vereist eigen vermogen	20.752	19.496
Dekkingsgraad	87,8	81,6

De dekkingsgraad van het pensioenfonds bedraagt per 31 december 2009: 87,8% (31 december 2008: 81,6%).
De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Totaal activa -/- overige schulden) / Technische voorzieningen

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als dekkingstekort.
De dekkingsgraad van het minimaal vereist eigen vermogen per 31 december 2009 bedraagt: 104,5% (31 december 2008: 104,5%)

De dekkingsgraad van het vereist eigen vermogen per 31 december 2009 bedraagt: 113,7% (31 december 2008: 115,3%)

Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model.

Per 31 december 2009 voldoet het fonds niet aan de wettelijke normen met betrekking tot het minimum vereist eigen vermogen. Ook per 31 december 2008 voldeed het fonds niet aan deze wettelijke normen. Door het bestuur is naar aanleiding van het niet voldoen aan de wettelijke normen ultimo 2008 melding gemaakt bij de toezichthouder DNB en in 2009 is een korte- en lange termijnherstelplan ingediend.

Hieruit blijkt dat het bestuur verwacht dat, gegeven de uitgangspunten, het herstel tot de minmaal vereiste dekkingsgraad in 5 jaar zal plaatsvinden en het herstel tot het vereist eigen vermogen binnen 15 jaar zal plaatsvinden.

Ontwikkelingen 2009 met betrekking tot de dekkingsgraad en het herstelplan

In 2009 heeft de dekkingsgraad zich ten opzichte van het herstelplan als volgt ontwikkeld:

	Herstelplan 2009 %	Werkelijk 2009 %
Dekkingsgraad per 1 januari 2009	82,5	81,6
Sturingsmiddelen		
Premie	1,8	1,6
Beleggingen	2,5	5,6
	<u>4,3</u>	<u>7,2</u>
Overige effecten		
Rentetermijnstructuur	-	5,6
Uitkeringen	-/- 0,6	-/- 0,5
Overige	-/- 0,7	-/- 6,1*
	<u>-/- 1,3</u>	<u>-/- 1,0</u>
Dekkingsgraad per 31 december 2009	<u>85,5</u>	<u>87,8</u>

* Een aantal overige effecten heeft geleid tot per saldo een daling van de dekkingsgraad, de belangrijke oorzaken zijn onder andere de toegenomen levensverwachting -3,5 en voorziening toekomstige uitvoeringskosten -1,7.

	2009	2008
Cumulatief verliessaldo		
Stand per 1 januari	(23.468)	-
Mutatie: deel van het saldo boekjaar	4.890	(23.468)
Stand per 31 december	<u>(18.578)</u>	<u>(23.468)</u>

5. Technische voorzieningen

	2009	2008
Pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Stand per 1 januari	127.301	93.588
Toevoeging pensioenopbouw	8.061	5.790
Rentetoevoeging	3.506	4.364
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	(3.519)	(2.999)
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	(70)	(73)
Wijziging marktrente	(8.160)	23.562
Wijziging overige actuariale uitgangspunten	3.354	2.954
Overige wijzigingen	502	345
Waardeoverdrachten	14.947	(230)
Toegenomen levensverwachting	5.818	-
Stand per 31 december	<u>151.740</u>	<u>127.301</u>

Als gevolg van de ontwikkelingen met betrekking tot de toegenomen levensverwachting is de technische voorziening ultimo boekjaar verhoogd met 4%. In het boekjaar is de collectieve waardeoverdracht vanuit Nationale Nederlanden geëffectueerd. De mutatie in de technische voorziening als gevolg van deze inkomende waardeoverdracht is opgenomen in het saldo waardeoverdrachten.

Hieronder is een uitsplitsing van de opbouw van de voorziening voor risico pensioenfonds naar aantal en omvang op basis van de soort deelnemer weergegeven.

	2009		2008	
	Aantal	EUR	Aantal	EUR
Actieve deelnemers	1.834	68.982	1.730	63.862
Pensioengerechtigden	1.019	46.359	889	34.878
Gewezen deelnemers	4.024	36.399	3.564	28.561
Totaal	<u>6.877</u>	<u>151.740</u>	<u>6.183</u>	<u>127.301</u>

6. Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden

Hieronder zijn opgenomen inzake:

	2009	2008
<i>Te verrekenen premies</i>		
Vastgestelde nog te verrekenen premies	83	40
<i>Derivaten</i>		
Valutaderivaten risico pensioenfond	989	-
<i>Pensioenen</i>		
Uit hoofde van herverzekeringen	3	-
Waardeoverdrachten	1	15.479
Belastingen en sociale lasten	70	60
	74	15.539
<i>Kosten</i>		
Administratiekosten	86	-
Advies- en controlekosten	54	141
Beleggingskosten	57	50
Overige	9	5
	206	196
<i>Crediteuren</i>	3	-
Totaal van de overige schulden	<u>1.355</u>	<u>15.775</u>

Toelichting op de staat van baten en lasten over het boekjaar 2009

(in eenheden van duizend euro)

BATEN

De omzet zijnde de premies en de directe beleggingsopbrengsten bedraagt 11.559 (vorig boekjaar 9.489).

7. Premiebijdragen risico pensioenfonds

	Werkgevers- gedeelte	Werknemers gedeelte	2009	2008
Periodieke premies				
verplichte verzekering	5.325	4.535	9.860	6.926
voortgezette verzekering	37	180	217	306
aanvullende verzekering	103	-	103	208
ANW-hiaatverzekering	-	19	19	17
	<u>5.465</u>	<u>4.734</u>	<u>10.199</u>	<u>7.457</u>

Samenstelling premiebijdragen

De kostendekkende premie over het boekjaar bedraagt € 10.110, de feitelijke premie over het boekjaar bedraagt € 9.465. De gedempte premie over het boekjaar bedraagt € 8.691.

Alle hieronder genoemde premies zijn exclusief de premie voor de oude jaren.

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. De samenstelling van de gedempte kostendekkende premie is als volgt*:

	2009	2008
Actuarieel benodigd	8.061	5.152
Opslag voor in stand houden vereist vermogen	1.233	989
Opslag voor uitvoeringskosten	816	838
	<u>10.110</u>	<u>6.979</u>

* In 2008 is er geen rekening gehouden met de gedempte kostendekkende premie en in 2009 is wel de gedempte kostendekkende premie weergegeven.

8. Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds 2009

	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoed	338	(883)	(33)	(578)
Aandelen	1.450	7.704	(93)	9.061
Vastrentende waarden	478	1.179	(153)	1.504
Derivaten	-	212	-	212
Overige beleggingen	144	3	-	147
Overig	(1.050)	-	-	(1.050)
	<u>1.360</u>	<u>8.215</u>	<u>(279)</u>	<u>9.296</u>

Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds 2008

	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoed	362	(1.035)	(44)	(717)
Aandelen	498	(23.879)	(96)	(23.477)
Vastrentende waarden	677	3.224	(178)	3.723
Derivaten	-	(986)	-	(986)
Overige beleggingen	185	(1.974)	-	(1.789)
Overig	310	-	-	310
	<u>2.032</u>	<u>(24.650)</u>	<u>(318)</u>	<u>(22.936)</u>

2009

2008

Zakelijke waarden

Vastgoedbeleggingen	(578)	(717)
Aandelen	9.061	(23.477)
	<u>8.483</u>	<u>(24.194)</u>

Vastrentende waarden

Obligaties	1.378	2.173
Participaties in hypotheek	117	1.542
Leningen op schuldbekentenis	9	8
	<u>1.504</u>	<u>3.723</u>

Derivaten

Valutaderivaten	212	(986)
-----------------	-----	-------

Overige beleggingen

Commodities	146	(1.477)
GTAA	(143)	(497)
Overige resultaten	144	185
	<u>147</u>	<u>(1.789)</u>

Overig

Opbrengst liquide middelen	70	202
Overige opbrengsten	(1.120)	108
	<u>(1.050)</u>	<u>310</u>

Het saldo overige opbrengsten bestaat grotendeels uit de rentevergoeding van afrekening inkomende collectieve waardeoverdracht van Nationale Nederlanden ad (1.121).

LASTEN

9. Mutatie technische voorzieningen

	2009	2008
<i>Pensioenopbouw</i>		
Pensioenopbouw	<u>8.061</u>	<u>5.790</u>
<i>Rentetoevoeging</i>		
Interest toevoeging voorziening pensioenverplichtingen tegen rekenrente 2,544%	<u>3.506</u>	<u>4.364</u>
<i>Toegenomen levensverwachting</i>		
Toegenomen levensverwachting	<u>5.818</u>	<u>-</u>
<i>Onttrekking voor pensioenuitkeringen</i>		
Onttrekking uit de technische voorzieningen en pensioenuitkeringen	<u>(3.519)</u>	<u>(2.999)</u>
<i>Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten</i>		
Vrijval uit technische voorzieningen	<u>(70)</u>	<u>(73)</u>
<i>Wijziging marktrente</i>		
De technische voorzieningen wordt gewaardeerd op basis van de rentetermijnstructuur	<u>(8.160)</u>	<u>23.562</u>
<i>Wijziging overige actuariële uitgangspunten</i>		
Overige	<u>3.354</u>	<u>2.954</u>

Het bedrag van wijziging overige actuariële uitgangspunten is uit 2 componenten opgebouwd: wijziging kostenopslag ad 2.797 en wijziging gehuwdheid frequentie ad 557.

Waardeoverdrachten

Inkomende individuele waardeoverdrachten actuariel	179	421
Inkomende collectieve waardeoverdrachten actuariel	15.126	-
Uitgaande waardeoverdrachten actuariel	(358)	(651)
	<u>14.947</u>	<u>(230)</u>

Overige mutaties

Resultaat op sterfte	(562)	(106)
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	32	447
Resultaat op mutaties	1.032	4
	<u>502</u>	<u>345</u>

10. Pensioenuitkeringen

Ouderdomspensioen	2.625	1.987
Nabestaandenpensioen	898	742
Wezenpensioen	27	29
Prepensioen	227	191
Andere uitkeringen:		
- afkoop wegens gering bedrag	81	85
	<u>3.858</u>	<u>3.034</u>

11. Pensioenuitvoeringskosten

		2009	2008
Aandeel administratiekosten			
Syntrus Achmea Pensioenbeheer			
Boekjaar	488	544	
Vorig boekjaar	<u>65</u>	<u>3</u>	
		553	547
<i>Andere kosten:</i>			
advieskosten		34	6
kosten controle van de jaarrekening/DNB-staten		29	12
bestuurskosten		57	41
kosten actuaris		244	254
overige kosten		<u>33</u>	<u>36</u>
		<u>950</u>	<u>896</u>

De beloning aan bestuurders bedraagt 49 (2008: 35).

Het fonds heeft geen personeel in dienst. De beheersactiviteiten worden op basis van een uitvoeringsovereenkomst verricht door personeel in dienst van Syntrus Achmea Pensioenbeheer dan wel de vermogensbeheerders.

Honoraria accountant

De externe accountant is KPMG Accountants N.V.

Op grond van artikel 382a Titel 9 Boek 2 BW is de vermelding van de honoraria van de accountant als volgt:

		2009	2008
Externe accountant:			
Totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening	29	12	
Totale honoraria voor andere controleopdrachten	-	-	
Totale honoraria voor adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	
Totale honoraria voor andere niet-controlediensten	<u>-</u>	<u>-</u>	
		<u>29</u>	<u>12</u>

Het onderzoek van de jaarrekening omvat zowel de wettelijke controle van de statutaire jaarrekening als de verslagstaten in het kader van de Pensioenwet.

12. Saldo overdracht van rechten

Inkomende waardeoverdrachten overdrachtsom	(15.149)	(387)
Uitgaande waardeoverdrachten overdrachtsom	<u>186</u>	<u>495</u>
	<u>(14.963)</u>	<u>108</u>

Het saldo inkomende waardeoverdrachten bestaat grotendeels uit de inkomende collectieve waardeoverdracht van Nationale Nederlanden ad 15.007. Het bedrag van deze inkomende collectieve waardeoverdracht is uit 2 componenten opgebouwd:

- actuariële koopsom inclusief rente ad 14.039, die dient ter financiering van de aanspraken; en
- dekkingsgraadopslag inclusief rente ad 968, welke wordt toegevoegd aan het vermogen van het fonds.

13. Premies herverzekering

Premies herverzekering ANW	<u>30</u>	<u>21</u>
----------------------------	-----------	-----------

14. Overige lasten

Resultaat voorziening tegen verlies op premievorderingen	<u>291</u>	<u>10</u>
--	------------	-----------

Toelichting behorende tot de jaarrekening 2009

Inleiding

Het doel van de Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Verf- en Drukinktindustrie, statutair gevestigd te Amsterdam (hierna 'het fonds') is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in branche Verf- en Drukinktindustrie verplicht gestelde aangesloten werkgevers.

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en artikel 146 van de Pensioenwet. Alle bedragen zijn vermeld in euro's x 1.000.

Schattingwijziging technische voorzieningen

De publicaties van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Actuariële Genootschap (AG) geven een wijziging aan van de voorzienbare trend in overlevingskansen. Om hiermee op een afdoende wijze rekening te houden is op basis van bestuursbesluit, vooruitlopend op de aanstaande herziening van de AG-prognosetafels, de technische voorzieningen verhoogd met een opslag van 4%.

Het effect van deze schattingswijziging in het huidige verslagjaar bedraagt € 5.818. Dit resultaat is via de Staat van Baten en Lasten als 'Toegenomen levensverwachting' in het verslagjaar verantwoord.

Ter dekking van de toekomstige uitvoeringskosten is een voorziening begrepen in de technische voorziening. Deze voorziening bedraagt 4% (tot 31 december 2009 2%) van de technische voorziening exclusief de voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten.

Rubriceringswijzigingen

Met betrekking tot diverse posten in de jaarrekening vindt in 2009 een andere uitsplitsing of samenvoeging plaats, die het inzicht in de jaarrekening bevordert. Dit heeft geen invloed op het vermogen en resultaat, de vergelijkende cijfers zijn voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

Grondslagen voor balanswaardering en resultaatbepaling

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta's worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde.

Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Grondslagen voor balanswaardering

Algemeen

De activa en passiva zijn, voor zover niet anders vermeld, gewaardeerd tegen nominale waarde.

1 Beleggingen

Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd tegen actuele waarde.

Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Het verschil tussen marktwaarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Participaties in beleggingsfondsen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van marktwaarde.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. Met ingang van dit boekjaar zijn de derivatenposities opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

Actuele waarde

De beleggingen van het pensioenfonds worden nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen de actuele waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen, of afgeleide van marktnoteringen. Echter bepaalde instrumenten, zoals onroerende zaken, participaties in hypotheek en bepaalde derivaten zijn gewaardeerd door gebruik te maken van waarderingsmodellen en -technieken. Het is gebruikelijk en mogelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor financiële instrumenten zoals beleggingsvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Zakelijke waarden

Vastgoed

Vastgoed wordt gewaardeerd tegen actuele waarde per 31 december van het boekjaar.

Voor niet beursgenoteerde participaties en deelnemingen in onroerende zaken maatschappijen is dit de berekende intrinsieke waarde die de actuele waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Aandelen

Aandelen, waaronder tevens converteerbare obligaties zijn begrepen, worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Voor niet ter beurze genoteerde participaties in aandelenfondsen is dit de berekende intrinsieke waarde, die de actuele waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vastrentende waarden

Obligaties

Obligaties worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Voor niet ter beurze genoteerde participaties in vastrentende waardenfondsen is dit de berekende intrinsieke waarde, die de actuele waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Hypothecaire leningen

Hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Voor participaties in hypotheekfondsen is dit de berekende intrinsieke waarde, die de actuele waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Leningen op schuldbekentenis

Leningen worden gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de contante waarde van de met vervroegde aflossing aangepaste kasstromen, verdisconteerd tegen de rente op staatsobligaties met vergelijkbare looptijden inclusief eventuele opslagen, behorende bij het risicoprofiel van de leningen.

Deposito's

Deposito's worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voor deposito's is het verschil tussen marktwaarde en nominale waarde in het algemeen gering.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Derivaatcontracten met een negatieve waarde worden in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde.

2 Vorderingen en overlopende activa

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Voor zover noodzakelijk is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

3 Liquide middelen

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.

4 Stichtingskapitaal en reserves

Cumulatief verliessaldo

In het boekjaar is een negatief resultaat behaald. Bij de resultaatbestemming worden enerzijds de algemene reserves afgeboekt, daarnaast wordt de solvabiliteitsreserve op niveau gebracht. Het nog resterende deel wordt als cumulatief verliessaldo verwerkt, dit wordt gepresenteerd als (negatief) onderdeel van het eigen vermogen.

5 Technische Voorzieningen

Technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen

Voor de vaststelling van de technische voorzieningen worden de opgebouwde pensioenaanspraken contant gemaakt op basis van de rentetermijnstructuur, zoals door De Nederlandsche Bank gepubliceerd per de datum van vaststelling.

Ter dekking van de toekomstige uitvoeringskosten is een voorziening begrepen in de technische voorziening. Deze voorziening bedraagt 4% (dit was 2%) van de technische voorziening exclusief de voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten.

De berekeningen zijn uitgevoerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen.

Toegepaste overlevingskansen

De overlevingskansen worden ontleend aan de AG generatietafel 2005 - 2050, toegepast met twee jaar leeftijdsterugstelling voor de mannen en een jaar leeftijdsterugstelling voor de vrouwen. De overlevingskansen van de kinderen aan wie een wezenpensioen wordt uitgekeerd worden op 1 gesteld (geen sterfte).

In verband met de recente ontwikkelingen betreffende de toegenomen levensverwachting heeft het bestuur op 4 maart 2010 besloten om vanaf ultimo 2009 de voorziening pensioenverplichtingen met 4% te verhogen. Nadat het Actuarieel Genootschap in 2010 nieuwe prognosetafels heeft publiceerd, zal het bestuur de toepasbaarheid en prudentie van de huidige waarderinggrondslagen laten onderzoeken.

Toegepaste gehuwdheidsfrequentie

Er wordt uitgegaan van een onbepaald partnersysteem. Tot de pensioenleeftijd is de gehuwdheidsfrequentie gelijk aan 100% waarna deze afneemt met de overlevingskans. Met betrekking tot het leeftijdsverschil wordt aangenomen dat mannelijke verzekerden gehuwd zijn met een drie jaar jongere vrouw.

Met betrekking tot het leeftijdsverschil wordt aangenomen dat vrouwelijke verzekerden gehuwd zijn met een drie jaar oudere man.

Technische voorziening voor zieken

De technische voorziening voor zieken is gelijk aan twee maal de verwachte risicopremie voor arbeidsongeschiktheid en is opgenomen in de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds.

Kenmerken pensioenregeling

De door de Stichting verzekerde pensioenregeling kan worden gekarakteriseerd als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling.

De pensioenregeling voorziet in ouderdomspensioen ten behoeve van deelnemers en gewezen deelnemers en in (bijzonder) weduwe- of weduwnaarspensioen en wezenpensioen ten behoeve van de nagelaten betrekkingen, onder wie tevens geregistreerd partnerschap en aangemelde partners worden begrepen.

De pensioengrondslag wordt bepaald door het loon te verminderen met een franchise. Er is sprake van een maximum loon. De franchise en het maximum loon worden jaarlijks, per 1 januari, aangepast overeenkomstig de ontwikkelingen van de algemene loonswijzigingen in de bedrijfstak.

Daarnaast kent het fonds een Anw-hiaatverzekering.

6 Overige schulden en overlopende passiva

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Grondslag kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

7 Premiebijdragen risico pensioenfonds

Hieronder zijn opgenomen de over het boekjaar in rekening gebrachte en te brengen premies en koopsommen.

8 Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

Directe beleggingsopbrengsten

De directe beleggingsopbrengsten hebben betrekking op opbrengsten uit beleggingsfondsen, intrest en dividenden onder aftrek van de aan de beleggingen toe te rekenen kosten, alsmede de huren verminderd met de exploitatiekosten.

Indirecte beleggingsopbrengsten

De indirecte beleggingsopbrengsten hebben betrekking op gerealiseerde en ongerealiseerde waardeinstijgingen of waardedalingen.

9 Mutatie technische voorzieningen

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuarieel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorzieningen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Tot en met het boekjaar 2008 werden mutaties in de VPV, zoals rentetoevoeging, opbouw, toeslagverlening etc. gepresenteerd op basis van een vaste rekenrente van 4%. Primo en ultimo boekjaar werd de VPV omgerekend naar marktwaarde (RTS).

Vanaf het boekjaar 2009 zijn de mutaties in de VPV gepresenteerd op basis van marktrente (RTS). Alle mutaties zijn gebaseerd op RTS en de forwardrente. De 1-jaarsrente voor 2009 bedraagt 2,544%.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 2,544 % (2008: 4%).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen van de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging overige actuariële uitgangspunten

De onder dit hoofd opgenomen mutaties van de voorziening hebben betrekking op incidentele wijziging van de regeling, en/of incidentele wijzigingen in actuariële grondslagen/methoden.

Waardeoverdrachten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken m.b.t. de actuariële waarde.

Overige mutaties

De onder dit hoofd opgenomen mutaties van de voorziening hebben betrekking op de kanssystemen.

10 Pensioenuitkeringen

Hieronder zijn opgenomen de door het fonds in het boekjaar verstrekte uitkeringen.

11 Pensioenuitvoeringskosten

Deze kosten hebben voornamelijk betrekking op de administratiekosten van de pensioenuitvoerder, adviseurs en overige kosten.

12 Saldo overdrachten van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken.

13 Premies herverzekering

Het fonds kent de volgende soort herverzekering.

De herverzekeringen gelden alleen voor de aanvullende verzekeringen.

De risico's zijn in herverzekering gegeven bij de Swiss Re & Health Nederland N.V.

Herverzekering van Anw-verzekering.

Het overlijdensrisico van deze Anw-verzekering is volledig herverzekerd in de vorm van eenjarige risicoverzekeringen van kapitaal bij overlijden. De verzekeringen kunnen individueel door de werknemer of collectief via de werkgever worden afgesloten.

De premiebetaling wordt via het fonds verricht.

14 Overige lasten

Deze zijn opgenomen voor de aan het boekjaar toe te rekenen bedragen.

Risicobeheer en derivaten

In het jaarverslag is ingegaan op de risico's die het pensioenfonds loopt en op het beleid dat wordt gevoerd om deze risico's te beperken. Onderstaand treft u kwantitatieve risicoinformatie aan.

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie voor de werkgevers en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor eventuele toeslagen op opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het surplus/tekort op FTK-grondslagen is als volgt:

		31 dec. 2009 EUR	31 dec. 2008 EUR
Technische voorzieningen (FTK-waardering)	(a)	151.740	127.301
Buffers:			
S1 Renterisico		6.614	5.446
S2 Risico zakelijke waarden		16.034	15.713
S3 Valutarisico		-	-
S4 Grondstoffenrisico		548	504
S5 Kredietrisico		847	960
S6 Verzekeringstechnisch risico		4.769	4.099
Diversificatie-effect		(8.060)	(7.226)
Vereist eigen vermogen	(b)	20.752	19.496
Vereist vermogen (art. 132 Pensioenwet)	(a+b)	172.492	146.797
Aanwezig vermogen (Totaal activa – schulden)		133.162	103.833
Tekort		<u>(39.330)</u>	<u>(42.964)</u>

Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds de standaardmethode toe. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische asset mix in de evenwichtssituatie.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- Beleggingsbeleid
- Premiebeleid
- Herverzekeringsbeleid
- Toeslagverleningsbeleid

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)-risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico

Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en omvat het prijs(koers)risico, valutarisico en het renterisico. De strategie van het fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen zoals vastgelegd in het beleggingsplan. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst door vermogensbeheerders in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall-marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico kan worden gemitigeerd door diversificatie. In aanvulling hierop kan het prijsrisico worden gehedged door het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures.

De segmentatie van onroerende zaken naar sectoren is als volgt:

	31 dec. 2009		31 dec. 2008	
	EUR	%	EUR	%
Kantoren	1.524	19	1.683	18
Winkels	1.618	20	1.670	18
Woningen	2.237	27	2.487	27
Overige sectoren	2.811	34	3.348	37
	<u>8.190</u>	<u>100</u>	<u>9.188</u>	<u>100</u>

Valutarisico

Het deel dat buiten de euro wordt belegd bedraagt ultimo jaar circa 39% (2008 34%) van de beleggingsportefeuille. Hiervan is 101% (2008: 99%) afgedekt middels valutaderivaten. De netto risico positie bedraagt -1% (2008: 0%). Het valutarisico wordt in onderstaande tabel weergegeven.

De valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

2009	Voor afdekking	Discretionaire valutaderivaten	Valutaderivaten deel van de beleggingspool	Na afdekking
	EUR	EUR	EUR	EUR
EUR	80.833	25.573	26.941	133.347
GBP	6.331	(1.506)	(4.842)	(17)
JPY	2.862	-	(2.764)	98
USD	30.148	(24.339)	(15.300)	(9.491)
Overige	12.471	(717)	(4.035)	7.719
	<u>132.645</u>	<u>(989)</u>	<u>-</u>	<u>131.656</u>

2008	Voor afdekking	Discretionaire valutaderivaten	Valutaderivaten deel van de beleggingspool	Na afdekking
	EUR	EUR	EUR	EUR
EUR	67.653	16.041	17.928	101.622
GBP	3.613	(1.159)	(2.211)	243
JPY	2.805	-	(2.775)	30
USD	23.225	(14.338)	(10.167)	(1.280)
Overige	4.794	(541)	(2.775)	1.478
	<u>102.090</u>	<u>3</u>	<u>-</u>	<u>102.093</u>

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen verandert als gevolg van ongunstige veranderingen in de markttrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. De balanswaarde van vastrentende waarden in de hieronder opgenomen tabel is inclusief GTAA en Commodities.

	Balans- waarde EUR	31 december 2009	Balans- waarde EUR	31 december 2008
Duration van de vastrentende waarden (voor derivaten)	73.649	2,1	57.544	2,2
Duration van de vastrentende waarden (na derivaten)	73.649	26,2	57.544	19,8
Duration van de (nominale) pensioenverplichtingen	151.740	17,4	127.301	19,0

Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Zonder verdere actie zou er hierdoor sprake zijn van een "duration-mismatch". Het bestuur heeft besloten om een deel van deze "duration-mismatch" af te dekken. Hierbij is gekozen om met behulp van derivaten de duration van de portefeuille vastrentende waarden te verlengen. De duration na afdekking is hoger dan de duration van de verplichtingen om hiermee ook een deel van dit risico voor de overige beleggingen af te dekken. Per einde van het verslagjaar was het renterisico voor circa 77% van de verplichtingen afgedekt door de vastrentende waarden portefeuille in combinatie met de LDI-pools van F&C. Gedurende het verslagjaar is het nominale matchpercentage versus de verplichtingen op 75% gehandhaafd.

De samenstelling van de vastrentende waarden (inclusief GTAA en Commodities) naar looptijd is als volgt:

	31 dec. 2009 EUR	31 dec. 2008 EUR
Resterende looptijd < 1 jaar	18.061	10.261
Resterende looptijd 1 – 5 jaar	37.297	16.175
Resterende looptijd > 5 jaar	18.291	31.108
	<u>73.649</u>	<u>57.544</u>

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het fonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het fonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de beleggingen naar sector weergegeven:

	31 dec. 2009 EUR	31 dec. 2008 EUR
Andere instellingen	11.591	19.330
Beleggingsinstellingen	70	-
Financiële instellingen	51.645	30.924
Handels en industriële bedrijven	39.804	25.235
Nutsbedrijven	6.049	7.021
Vastgoed	8.190	9188
Overheidsinstellingen	9.618	5.505
Particulieren	4.689	4.890
	<u>131.656</u>	<u>102.093</u>

De verdeling naar regio is weergegeven in onderstaande tabel:

	31 dec. 2009 EUR	31 dec. 2008 EUR
Mature markets	118.748	97.560
Emerging markets	3.976	2.958
Andere	8.932	1.575
	<u>131.656</u>	<u>102.093</u>

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

	EUR	31 dec. 2009 %	EUR	31 dec. 2008 %
AAA	18.320	24,87	11.328	19,69
AA	12.527	17,01	8.517	14,80
A	7.431	10,09	5.595	9,72
BBB	5.111	6,94	3.861	6,70
<BBB	5.351	7,270	3.830	6,66
Geen rating *	24.909	33,82	24.413	42,43
	<u>73.649</u>	<u>100,00</u>	<u>57.544</u>	<u>100,00</u>

* Betreft nagenoeg geheel hypotheekleningen, deposito's en leningen op schuldbekentenis.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Voor het fonds geldt dat de ontvangsten inzake premiebijdragen hoger zijn dan de uitbetalingen inzake uitkeringen, waardeoverdrachten en overige uitgaven. Het liquiditeitsrisico is hierdoor beperkt.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's)

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortleven) en arbeidsongeschiktheid.

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorzieningen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van AG-generatietafel 2005-2050 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen. In verband met de recente ontwikkelingen betreffende de toegenomen levensverwachting heeft het bestuur op 4 maart 2010 besloten om vanaf ultimo 2009 de voorziening pensioenverplichtingen met 4% te verhogen. Nadat het Actuarieel Genootschap in 2010 nieuwe prognosetafels heeft publiceerd, zal het bestuur de toepasbaarheid en prudentie van de huidige waarderingsgrondslagen laten onderzoeken.

Het overlijdensrisico is alleen volledig herverzekerd in de vorm voor ANW hiaatdekking van eenjarige risicoverzekeringen van kapitaal bij overlijden. De verzekeringen kunnen individueel door de werknemer of collectief via de werkgever worden afgesloten. De premiebetaling wordt via het fonds verricht.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico is niet herverzekerd.

Toeslagverleningsrisico (actuariële risico's)

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om toeslagen op het pensioen te verlenen. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen van de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toezegging voor toeslagverlening voorwaardelijk is. De navolgende tabel (conform abtn) vormt een leidraad voor de besluitvorming van het bestuur inzake het toeslagbeleid.

Nominale dekkinggraad	Toeslagverlening
Lager dan 110 %	nee
Tussen 110% en 125%	gedeeltelijk
Boven de 125%	volledig

Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

Dit betreft per 31 december 2009 de volgende posten:

	31 dec. 2009 EUR	31 dec. 2008 EUR
Vastrentende waarden		
Government of France	-	2700
Federal Republic of Germany	2.880	-

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Overige niet-financiële risico's

Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt tevens gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt, dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het fonds gebruikt derivaten hoofdzakelijk om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken.

Een van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder naam en faam bekend staande partijen. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand.

Gebruik kan worden gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Futures: dit zijn standaard beursgenoteerde instrumenten waarmee snel posities kunnen worden gewijzigd. Futures worden gebruikt voor het tactische beleggingsbeleid. Tactisch beleggingsbeleid is slechts zeer beperkt mogelijk binnen de grenzen van het strategische beleggingsbeleid.
- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- Swaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het fonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2009.

Type contract	Onderliggend	Expiratiedatum	Contractomvang EUR	Actuele waarde EUR
FFX Forward	CHF	08-01-2010	552	-8
FFX Forward	DKK	08-01-2010	75	-
FFX Forward	GBP	08-01-2010	1.664	-24
FFX Forward	NOK	08-01-2010	46	-1
FFX Forward	SEK	08-01-2010	170	-1
FFX Forward	USD	08-01-2010	23.699	-955
			<u>26.206</u>	<u>-989</u>

Kasstroomoverzicht

(bedragen x 1000 EURO)

	Boekjaar		Vorig boekjaar			
	Ontvangsten	Uitgaven	Ontvangsten	Uitgaven		
Kasstroomen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten						
Premies van werkgevers en werknemers	9.937			7.150		
Van herverzekeraars ontvangen uitkeringen	-			-		
Overdrachten van rechten	14.772	15661		15.211		
Pensioenuitkeringen		3.841			2.938	
Betaalde premies herverzekering		(20)			40	
Pensioenuitvoeringskosten		702			1.562	
Kasstroomen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten	24.709	20.184	4.525	22.361	4.540	17.821
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten						
<i>Ontwikkeling</i>						
Zakelijke waarden	163	48	115	448	1.795	(1.347)
Aandelen	8.864	17.702	(8.838)	26.158	32.282	(6.124)
Vastrentende waarden						
Obligaties	6.059	23.104	(17.045)	40.985	27.385	13.600
Hypothecaire leningen	54	-	54	1.000	951	49
Leningen op schuldbekentenis	6	-	6	6	-	6
Deposito's	629	-	629	-	1.035	(1.035)
Derivaten						
<i>Derivaten</i>	215	-	215	-	989	(989)
Overige beleggingen						
Overige beleggingen	7.165	4.638	2.527	359	7.710	(7.351)
Subtotaal ontwikkeling portefeuille	23.155	45.492	(22.337)	68.956	72.147	(3.191)
<i>Opbrengsten portefeuille</i>						
Zakelijke waarden						
Onroerende zaken	305	-	305	318	-	318
Aandelen	1.364	-	1.364	394	-	394
Vastrentende waarden						
Obligaties	-	113	(113)	-	97	(97)
Hypothecaire leningen	431	-	431	589	-	589
Leningen op schuldbekentenis	7	-	7	7	-	7
Derivaten						
Derivaten	989	-	989	-	-	-
Overige beleggingen						
Overige beleggingen	144	-	144	185	-	185
Overige						
Overige	(1.050)		(1.050)	202	-	202
Kosten vermogensbeheer						
Kosten vermogensbeheer	-	-	-	-	-	-
Subtotaal opbrengsten portefeuille	2.190	113	2.077	1.695	97	1.598
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	25.345	45.605	(20.260)	70.651	72.244	(1.593)
Totaal kasstroom	50.054	65.789	(15.735)	93.012	76.784	16.228
Liquide middelen						
Stand per begin boekjaar	16.575			347		
Stand per einde boekjaar	840			16.575		
Afname	(15.735)			16.228		

In het kasstroomoverzicht is de mutatie van de overige vorderingen en de overige schulden inzake de beleggingsrubriek voor zowel het boekjaar als vorig boekjaar verwerkt in de opbrengsten portefeuille. De liquide middelen inzake de beleggingsrubriek zijn in de vergelijkende cijfers onder de betreffende beleggingsrubriek opgenomen. De kosten vermogensbeheer worden in het boekjaar opgenomen bij de betreffende rubriek en in mindering gebracht op de kasstroom uit opbrengsten portefeuille.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

(bedragen x 1000 EURO)

Administratiekosten

Inzake het voeren van de administratie van het fonds is een langlopende administratieovereenkomst met Syntrus Achmea Pensioenbeheer.

De overeenkomst zal gelden tot en met 31 december 2010.

De jaarlijkse kosten variëren en zijn afhankelijk van de hoeveelheid werkzaamheden, maar bedragen voor 2009 ca. € 668.

Vermogensbeheerkosten

Met de vermogensbeheerder F&C Netherlands BV is een beheerovereenkomst voor onbepaalde tijd aangegaan en kan beëindigd worden door middel van een aangetekende brief met een opzegtermijn van één maand.

Met de vermogensbeheerder Syntrus Achmea is een overeenkomst aangegaan voor bepaalde tijd, te weten voor een jaar vanaf 1 januari 2009. De overeenkomst wordt steeds stilzwijgend verlengd voor steeds een jaar, tenzij de overeenkomst uiterlijk op 30 juni van enig jaar is opgezegd. In dat geval eindigt de overeenkomst op 31 december van dat jaar. Vastgoed is een beheerovereenkomst aangegaan voor een periode van 1 jaar.

Derivaten

Voor de contract omvang van de derivaten wordt verwezen naar de toelichting behorende tot de jaarrekening 2009 paragraaf "specifieke financiële instrumenten (derivaten)".

Inhaaltoeslag

Het pensioenfonds had per 31 december 2007 een toeslagachterstand van 2,67%. In verband met de financiële positie per 1 januari 2009 en 1 januari 2010 heeft het bestuur besloten de aanspraken en rechten niet te indexeren. Dit betekent dat de achterstand in toeslagverlening op dit moment 5,3% bedraagt. Zodra de financiële positie dit toelaat kan het bestuur eventueel besluiten tot het toekennen van inhaaltoeslag. Deelnemers, slapers en gepensioneerden hebben geen recht op inhaaltoeslag.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie te Amsterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2009.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn "Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen" heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld; en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een dekkingstekort.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van artikelen 131, 132 en 133.

De vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie is naar mijn mening slecht, vanwege het dekkingstekort.

Amsterdam, 21 juni 2010

Drs. R. Doornbos AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Aan: Het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in het verslag opgenomen jaarrekening 2009 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie te Amsterdam bestaande uit de balans per 31 december 2009 en de winst-en-verliesrekening over 2009 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van het pensioenfonds. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Verf- en Drukinktindustrie per 31 december 2009 en van het resultaat over 2009 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder f BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 25 juni 2010

KPMG ACCOUNTANTS N.V.
M.J. Vredenduin RA

